

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih

Ljubljana, 25. aprila – Leto XXVI – številka 8

Franjo Puncer

Malo, čisto malo zgodovine

SPOROČILO ODDELKA ZA ŠOLSTVO PRI PREDSEDSTVU
SNOS DNE 7. 10. 1944:

... Na vsej osvobojeni slovenski zemlji je več kot 450 šol s približno 800 učitelji ...

Pisali smo leto 1944 in Evropa je drhtela v vojni vihri. Na naših svobodnih tleh pa je bilo 450 partizanskih šol.

... Pouk je v kmečkih izbah. Trideset se jih stiska okrog dveh miz. Z zvezki in svinčniki jih oskrbujejo sami. Učiteljice pišejo in rišejo na vrata. Vse je tako zelo primitivno in vendar hodijo otroci z veseljem v „šolo“ ... je zapisala takrat neka učiteljica v poročilo.

Spoštujem voljo in pogum, ki sta bila značilna za učitelje in dijake tistega časa. Kljub hudim težavam, brez ustreznih prostorov, včasih kar na prostem in ob nenehni nevarnosti, so ti naši ljudje utirali prve steze povojnega slovenskega šolstva.

Spoštujem otroke, ki so se takrat tihotapili v šolo, da bi slišali slovensko besedo.

Spoštujem učitelje, ki so takrat s polnim srcem zanosa govorili in učili slovensko besedo.

Danes, po 30 letih je ostal le spomin na tiste čase in tu in tam kakšna zapisana beseda.

Dejali bi, da bi bilo danes lahko vsaj tridesetkrat manj problemov in težav, kot jih je bilo takrat. Imamo šole, knjige, table in kreda ... imamo tudi grafoskope, magnetofone, projektorje in interne televizije ... Kar si srce poželi! Naši dijaki so zdravi, razigrani, dobro preskrbljeni. Nekateri živijo že kar razkošno; stipendijo lahko mirno porabijo za približek. Tudi taki so, ki jim ni poslano z rožicami ... Toda vsi so srečni, ker so svobodni, čeprav se tega navadno niti ne zavedajo.

Prav je tako!

Recimo ... bilo bi še bolj prav, če bi se naši mladi ljudje od časa do časa vprašali, kako je bilo včasih, recimo pred 30 leti, ko so v šolo hodili njihovi starši ... Priznam, da to vprašanje ni najbolj moderno, kajti vsa naša nadobudna mladež živi bolj za jutrišnji dan. Zgodovina je pač siva ... in 30 let je tako dolga doba ...

Ne, dragi moji, tisti čas ni bil „srednji vek“, na katerega je včasih kar koristno pozabiti. To je bil čas, v katerega segajo tudi vaše korenine. To so prva leta vaše svobode in vaše domovine. Otroška leta so to ... otroška leta, ki se jih moramo spominjati! Saj radi praznujete rojstne dneve, mar ne?

In naj mi še kdaj kakšen mladenič reče, da je včasih bilo bolje, ker da ... danes ni pravih ciljev ...

NAVODILO ODDELKA ZA ŠOLSTVO PRI PREDSEDSTVU
SNOS DNE 23. 9. 1944:

... Pokličite vse kvalificirane učitelje in učiteljice, ki so v okupacijskih postojankah in so se v zadnjih treh letih korektno obnašali, na osvobodeno ozemlje. Tudi te štejemo na podlagi kočevskega zbora odposlancev slovenskega naroda za mobilizirane ...

Po 30 letih je bodeča žica že zdavnaj zarjavela in nemške čelade najdemo le še v muzejih. Naši učitelji niso več v okupacijskih postojankah. Svobodno delajo in ustvarjajo ter samoupravno odločajo ob svojem delu. Toda bojim se, da nam le manjka nekaj, kar je odlikovalo naše kolege med NOB. Poguma in revolucionarne zagnanosti, brez katere učitelji leta 1944 ne bi prišli mimo bunkerjev in mrtvih straž. Marsikdo med nami je izgubil to lastnost. Morda nas je zato tako malo.

Zakaj je 40 prosvetarjev v nekaj mesecih odšlo v druge delovne organizacije zunaj prosvete? Kaj napravimo z dijaki, ki v prvem razredu srednje šole sele spoznavajo snov, ki bi jo morali obvladati že v osnovni šoli? „Nismo imeli učitelja ...“ odgovorijo, ... kaj moremo!“

Po 30 letih imamo v Sloveniji 922 osnovnih šol in še približno toliko srednjih in visokih. Imamo pa premalo učiteljev. Nekaterim je zmanjkalo moči. Zamerim pa tistim, ki jim je pred leti zmanjkalo razuma. Mislim na vse, ki bi lahko ukrepali in bi to morali storiti takrat, ko je postalo jasno, kakšne težave bo povzročilo pomanjkanje učiteljev. Zdaj bomo nekaj let nosili breme take kratkovidnosti. Ste si prebrali razpise v prejšnji številki Prosvetnega delavca? Eh, ko bi sedaj pisali leto 1944!

Prav zato sem za čisto malo zgodovine.

Skupno delo – skupen uspeh

(Iz govora Geze Čahuka ob podelitvi odlikovanja Prosvetnemu delavcu, letošnjega 7. aprila v klubu poslancev)

– strokovno glasilo, ki povezuje in izobražuje učitelje ter jih seznaja z novostmi v naši republiki, zvezi in po svetu;

– tribuna političnega, kulturnega in gospodarskega življenja; odnosa teh področij do vzgoje in izobraževanja.

Ze zdavnaj smo spoznali, da vzgoje in izobraževanja ni mogoče ločevati od drugih dogajanj v družbi: njihov sestavni del sta. Kolikor več vlagamo v

jalce našega političnega, gospodarskega in kulturnega napredka.

Ob takšnih ugotovitvah postaja vse bolj pomembna tudi vloga lista, kakršen je PROSVETNI DELAVEC. Povezovanje prizadevanj, seznajanje s predlogi in možnostmi, priznanja vsakemu delavcu v združenem delu – to je v današnjem delegatskem sistemu še posebna

šamo dati teoretične osnove marksizma in naše samoupravne družbe. Uvajamo celodnevno šolo – zbiramo moči, da bi bil ta način dela prihodnje leto uresničen na čim več šolah. Za vse to dejavnost potrebujemo učitelje: čim več predanih in usposobljenih, naprednih in ustvarjalnih ljudi. Centralni komite Zveze komunistov Slovenije si posebno prizadeva, da se uresniči ljo sklepi obeh partijskih kongresov – zato, ker so to sklepi vseh naprednih delovnih ljudi in tudi iz prepričanja, da sta vzgoja in izobrazba tisti sili, ki lahko dvigneta družbo na višjo raven.

Sredi vsega tega dogajanja je PROSVETNI DELAVEC, glasilo delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih. Poroča, povezuje, pa tudi ocenjuje in tako usmerja.

Čestitam članom uredništva! Njim predajam odlikovanje, ker oni dokončno oblikujejo in povezujejo naše prispevke. Skupno pa se veselimo doseženega uspeha, ki je spodbuda za nadaljnje delo. Saj je PROSVETNI DELAVEC naš list!

ISKRENE ČESTITKE ZA VELIKI PRAZNIK!

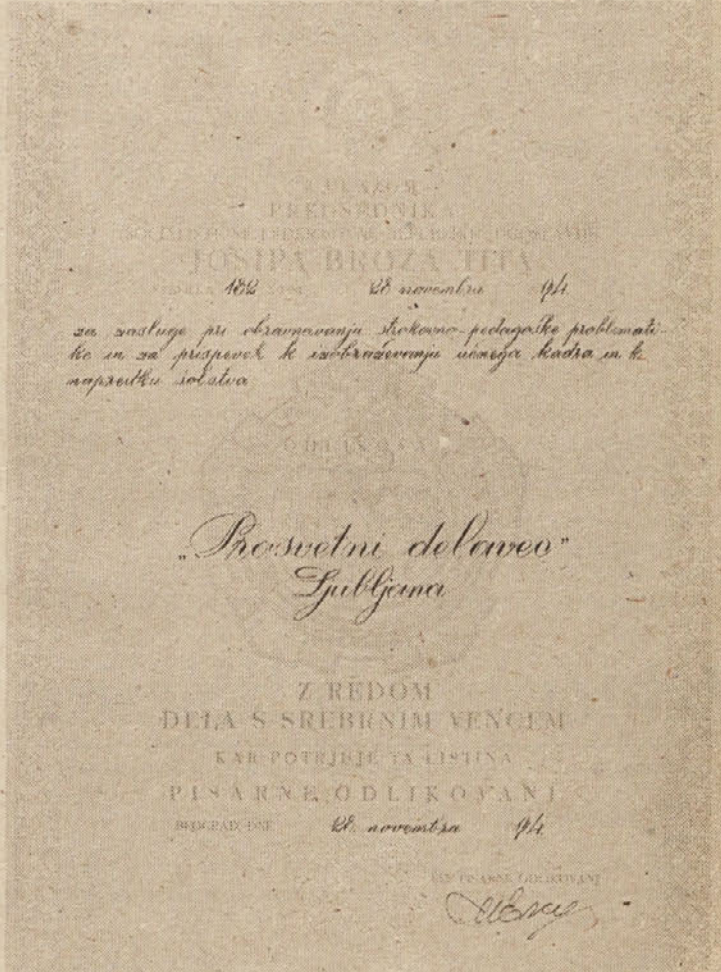
Našim naročnikom, bralcem in vsem, ki delajo za napredek vzgoje in izobraževanja, iskreno čestitamo za 1. maj!

Uredništvo in uprava

vsestransko oblikovanje mladega rodu, toliko več lahko od njega pričakujemo. Šola je posrednica med družbo in mladimi generacijami. Je soustvarjalka: na temelju današnjih dogajanj, dosežkov in izkušenj pomaga oblikovati jutrišnje ustvar

vloga časnika. Prizadevamo si za reformirano šolo. Podpiramo prizadevanja za uvedbo usmerjenega izobraževanja.

Napredno marksistično mišelnost skušamo vplesti v vsak šolski predmet pa tudi v zunajšolske dejavnosti. Mladini sku

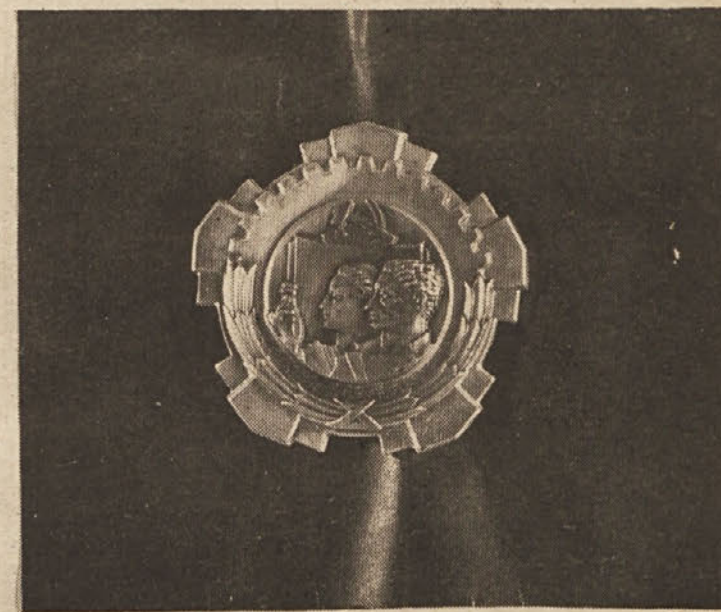
Zahvaljujemo se za priznanje.

Zahvala je sočasno obljuba:

- vsem naročnikom in bralcem
- širši slovenski in jugoslovanski javnosti
- pa tudi hotenje,

da bomo po vseh svojih močeh skušali dajati naši prosvetni stvarnosti čim ustrežnejši list. Računamo na pomoč sodelavcev, podporo družbenopolitičnih organizacij in vseh delavcev v prosveti. Ni treba mnogo besed. Poznamo se in vemo, da so dejanja tista, ki spreminjajo in izboljšujejo svet.

Delali bomo.

Dohodni telegram

prosvetni delavec poljskega 6
Ljubljana

Iskreno čestitam ob podelitvi odlikovanja našemu listu in vam z njim
tudi v prihodnje veliko uspehov

franc setinc

Obn. 72-8 (10m. 210 x 140)

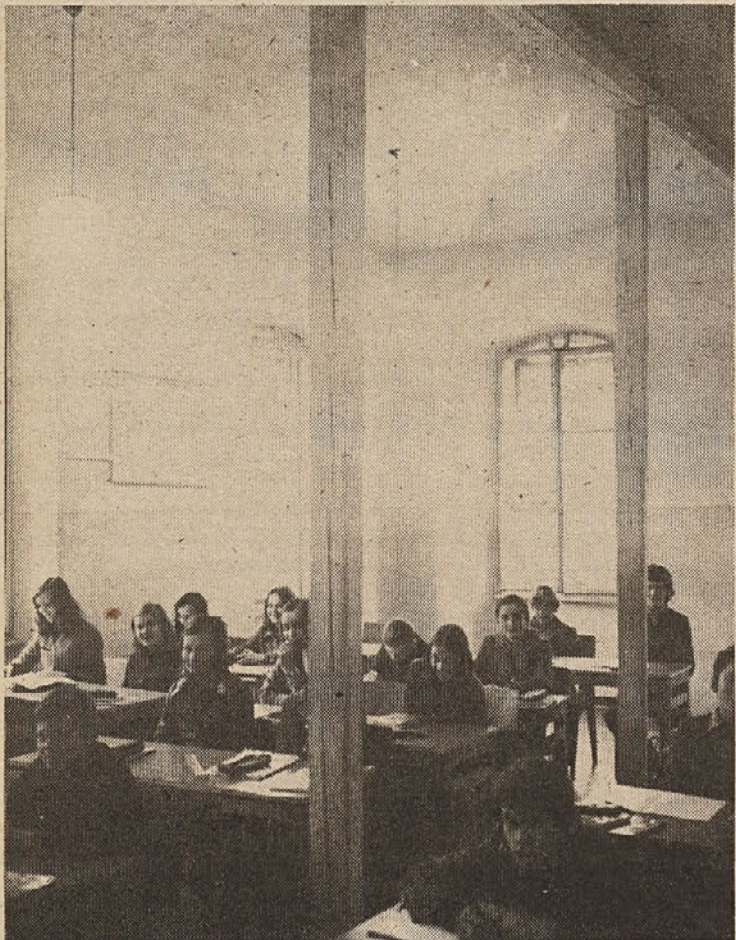
Tisk PTT v Ljubljani

Šole, javite se!

Vsi prosvetni delavci so naročniki našega lista na osnovni šoli PODČETRTEK in posebni osnovni šoli SLOVENSKE KONJICE.

Prosimo šole, kjer vsi člani kolektiva prejema Prosvetnega delavca, naj nam to sporočijo!

čim bolje se bomo poznali

Podprti stropi in prižgane svetilke v razredu sredi belega dne pričajo, da je zgradba osnovne šole v Tolminu, v kateri je 15 oddelkov višjih razredov, že zdavnaj odslužila (Foto: T. Urbas)

Skoraj 40 učiteljev premalo

Na območju ormoške temeljne izobraževalne skupnosti, kjer so tri centralne osnovne šole, dve samostojni šoli, pet podružničnih šol in oddelki posebne osnovne šole, imajo že več let težave. Povzroča jih predvsem pomanjkanje učiteljev. Čeprav je v vseh osnovnih šolah in njihovih podružnicah na območju temeljne izobraževalne skup-

nosti v Ormožu trenutno zaposlenih 112 pedagoških delavcev, bi jih nujno potrebovali še 38. Samo 16 bi jih še potrebovali, da bi lahko uresničevali predmetnik, več kot dvajset pa za oddelke podaljšane bivanja, dopolnilnega in dodatnega pouka.

Učenci osnovne šole v Tomažu in Miklavžu ter v vseh petih podružničnih šolah nimajo urejenega podaljšane bivanja v šoli, čeprav s prostori na posameznih šolah za to dejavnost ne bi imeli težav.

Da bi kadrovske težave, s katerimi se v ormoški občini srečujejo že več let, kar najhitreje in učinkovito rešili, štipendira občinska interesna skupnost na srednjih, visokih in višjih šolah v letošnjem šolskem letu kar 34 štipendistov — prihodnjih učiteljev osnovnih šol v tej občini. Ti so se pridružili še 29 štipendistom na pedagoški gimnaziji, osim na pedagoški akademiji in štirim na srednji vzgojiteljski šoli, ki jih štipendira republiška izobraževalna skupnost.

Tudi ob koncu letošnjega šolskega leta pričakujejo v ormoški občini, da se bo še več mladih in sposobnih kadrov odločilo za pedagoške poklice, ki so sicer spoštovani, žal pa premalo plačani.

-tu-

Na občnem zboru Zveze društev glasbenih pedagogov Slovenije, ki je bil v sredo 26. marca 1975 v Ljubljani, je bil za predsednika izvoljen prof. Miran Hasl, direktor Centra za glasbeno vzgojo Koper.

Ljubljana

Ustanovljena je mestna izobraževalna skupnost

Ob koncu marca so delegati petih ljubljanskih občinskih izobraževalnih skupnosti ustanovili mestno izobraževalno skupnost Ljubljane, ki naj bi skrbela za enotno programsko politiko in skladen razvoj vseh vzgojnoizobraževalnih dejavnosti na območju Ljubljane.

Skupščina mestne izobraževalne skupnosti s 75 delegati in 21-članski izvršni odbor sta najvišja organa upravljanja. Za predsednico skupščine mestne izobraževalne skupnosti so delegati izvolili MAJDO POLJANSEK, za predsednika zbora uporabnikov JANKA BOBERA, za predsednika zbora izvajalcev dr. JOSIPA GLOBEVNIKA, za predsednico odbora za samoupravni nadzor ANGELO ŠETINA, za predsednika izvršnega odbora mestne izobraževalne skupnosti pa JOŽETA MEDENA.

Temeljna izobraževalna skupnost Tolmin

Kdaj celodnevna šola?

V drugem polletju letošnjega šolskega leta je pet šol v Sloveniji prešlo na celodnevni pouk, na novost, ki se je marsikje že uveljavila. Pri nas sta še vedno dva tabora. Eni so za celodnevno šolo, drugi so proti njej. Tako je skoraj vedno, kadar se je treba za kaj odločiti. Spomnimo se samo žolčnih razprav, ki so bile pred nekaj leti o uvedbi prostih sobot v osnovne šole! Šole so sklicevale sestanke s starši in jim dokazovale prednosti prostih sobot, večkrat tudi zaman. In danes? Si lahko še predstavljamo osnovno šolo s poukom v soboto?

Nedvomno je celodnevna šola resnična novost v našem osnovnem šolstvu, veliko bolj pomembna od uvedbe nove matematike. Celodnevna šola namreč ne pomeni le podaljšane bivanja, temveč se bo v njej učenec lahko veliko več naučil, se bolje vzgojil in imel enake možnosti z delo in učenjem kot drugi, ne glede na socialni položaj in izobraženost staršev.

Celodnevni šolam, ki so se v svetu že uveljavile, pa tudi pri nas že dosegajo dobre uspehe, bodo ob začetku prihodnjega leta sledile še druge. Marsikje se na celodnevno šolo premišljeno in načrtno pripravljajo, drugod pa se bodo zanjo odločili v zadnjem trenutku, ko že več ne bodo mogli drugače.

Na območju tolminske temeljne izobraževalne skupnosti imajo pet centralnih osnovnih šol, med katerimi je bila prvotno le osnovna šola Peter Skalar v Bovcu določena, da že ob začetku letošnjega drugega polletja preide na celodnevno šolo. To je namreč edina šola v občini, ki ima enoizmenski

Zgradba, v kateri so višji razredi, je bila zgrajena že leta 1887. Odveč je posebej poudarjati, da je že zdavnaj odslužila. Spodnje učilnice smo morali že pred leti podpreti, kajti strop je grozil... V šoli v Tolminu se vsak dan vozi 124 učencev. Tistim iz najbolj oddaljenih krajev je temeljna izobraževalna skupnost našla prostor v internatu. Številni vozači so po osem in tudi deset ur zdoma, pa jim ne moremo pripraviti toplega kosila. Vsi naši učenci se morajo zadovoljiti samo z malico.

Ob težavah, ki jih imamo, se

Vršilec dolžnosti ravnatelja osnovne šole France Bevk v Tolminu JANKO KOREN (Foto: T. Urbas)

tolažimo z mislijo na novo šolo. Komaj čakamo dan, ko bodo na Cvetju zasadili prvo lopato in s tem naznanili začetek gradnje šolskega centra, ki bo združeval vzgojnoizobraževalne zavode vseh stopenj — od predšolske do visoke. Upamo, da bodo z gradnjo začeli že sredi

Vedri obrazi šestolčev — čeprav je strop podprt s trami... Šele kasneje sem se spomnil, da sem jih s fotografiranjem zmotil sredi ure matematike, ravno ko so „jemali“ Pitagorov izrek (Foto: T. Urbas)

pouk. Žal pa se je ustavilo pri napeljavi centralnega ogrevanja, bolje rečeno pri denarju, ki bi ga zanj potrebovali.

V osnovni šoli France Bevk v Tolminu o celodnevni šoli še ne razmišljajo. Čakajo na novo šolo.

„Učenci osnovne šole France Bevk v Tolminu,“ pripoveduje v. d. ravnatelj JANKO KOREN, „gostujejo v sedmih zgradbah. V eni so učenci višjih razredov, nekaj nižjih razredov je v drugi preurejeni zgradbi, nekaj razredov in dva oddelka podaljšane bivanja sta v gasilskem domu, tehnični pouk imamo v glasbeni šoli, telovadimo v domu TVD Partizan in v avli doma JLA. Poleg tega nam dvoizmenski pouk onemogoča zunajšolske dejavnosti.

letošnjega leta in da bo šolski center zgrajen čez dve leti.

Občani so se že leta 1972 odločili za samoprispevek; s tem je bila zgrajena osnovna šola v Bovcu. Preuredili smo tudi nekaj šol. Gradnja šolskega centra v Tolminu bo predvidoma stala dobrih sedem starih milijard dinarjev, ki jih bo treba zbrati s prispevki delovnih organizacij v občini, občanov, občinske skupščine in s posojilom republiške izobraževalne skupnosti. Seveda si želimo, da bi z gradnjo šolskega centra zares kmalu začeli, saj cene v gradbeništvu naraščajo tako rekoč iz dneva v dan, denar pa tudi nujno potrebujemo za preureditev šol v drugih krajih naše občine in za graditev vzgojnoizobraževalnih zavodov!“

TONE URBAS

Podražitve prehitevajo možnosti

Na nedavni seji upravnega odbora sklada ljubljanskih občin pri temeljni izobraževalni skupnosti Ljubljana za gradnjo osnovnih šol in vzgojnoizobraževalnih zavodov so člani upravnega odbora opozorili na številne težave, s katerimi se srečujejo pri uresničevanju začrtanega programa gradnje osnovnih šol in vzgojnoizobraževalnih zavodov.

Zapletene strokovne rešitve, neustrezne lokacije, posebno pa še nenehne podražitve gradbenih storitev so povzročile, da prejetega načrta ne morejo uresničiti tako, kot so si prvotno zamislili. Podražitve, ki jih ni mogoče natančno predvideti, poberejo pomemben del solidarnostno zbranega denarja.

Samo zaradi podražitev gradenj v lanskem letu je moral upravni odbor sklada potrditi dodatke k investicijskim programom gradnje šestih osnovnih šol in enega vzgojnoizobraževalnega zavoda. Kljub vsemu pa kaže, da bodo do konca letošnjega leta v petih ljubljanskih občinah zgrajene tri nove osnovne šole in štirje vzgojnoizobraževalni zavodi. Do konca prihodnjega leta naj bi bilo zgrajenih še deset novih osnovnih šol in enajst vzgojnoizobraževalnih zavodov, v letu 1977 pa še sedem osnovnih šol in deset vzgojnoizobraževalnih zavodov.

Nenehne podražitve nedvomno hromijo in otežujejo uresničevanje začrtanega dela, saj bi sicer z do sedaj zbranimi 258 milijoni dinarjev že lahko zgradili predvidene osnovne šole in vzgojnoizobraževalne zavode. Po finančnem načrtu iz leta 1971 bi za gradnjo 25

osnovnih šol in prav toliko vzgojnoizobraževalnih zavodov potrebovali le okoli 240 milijonov dinarjev, danes pa že več kot 700 milijonov dinarjev. Veliko denarja bo treba zbrati prihodnja leta, če se bo gradnja še naprej tako zelo dražila.

Lahko se tudi zgodi, da bodo letos zbrali manj denarja za gradnjo šol in vzgojnoizobraževalnih zavodov, kot so predvidevali. To bo nedvomno še podaljšalo čas gradnje in povečalo stroške. Ljubljanske občinske skupščine (razredno-bežirajske) so si namreč lastno izposodile denar za kritje obveznosti pri sofinanciranju šol in vzgojnoizobraževalnih zavodov, ki jih gradijo z denarjem iz samoprispevka in prispevka občinskih skupščin. Med tistimi, ki so si izposodile denar pri skladu ljubljanskih občin za gradnjo osnovnih šol in vzgojnoizobraževalnih zavodov, pa ga še niso vrnille, je tudi občina Ljubljana-Šiška. Skladu dolguje nekaj več kot osem milijonov dinarjev, sporočilo pa mu je, da denarja nimajo in ga zaprosila za odlog do konca marca prihodnjega leta. Upravni odbor tej prošnji ni mogel ugoditi, kajti sklep o tem morajo sprejeti vse ljubljanske občine, katerih organ je tudi sklad ljubljanskih občin za gradnjo osnovnih šol in vzgojnoizobraževalnih zavodov. Letos bodo ljubljanske občine le težko zbrale deleže, ki naj bi jih prispevale v skupni sklad za gradnjo šol in vzgojnoizobraževalnih zavodov. To bo nedvomno vplivalo na počasnejšo uresničitev zastavljenega programa, če občine ne bodo kmalu najele potrebnih posojil.

TONE URBAS

Divača

Pridobitvi

V Divači so že začeli preurejati staro osnovno šolo, v katero naj bi se že letošnjo jesen preselila posebna osnovna šola. Kdaj bodo odprli posebno osnovno šolo v Divači? To je odvisno od gradnje druge faze nove osnovne šole. Prav zato potekata obe akciji hkrati, vendar je kaj malo verjetno, da bo tudi druga faza gradnje nove divaške osnovne šole končana do začetka prihodnjega šolskega leta. Zato da bi pravočasno izpraznili razrede stare osnovne šole, bodo za nekaj mesecev uvedli dvoizmenski pouk.

V drugi fazi gradnje osnovne šole v Divači so načrtovane štiri nove učilnice, prostor za knjižnico, šolsko mlečno kuhinjo, upravni prostori in večnamenski prostor. Skoraj pet milijonov dinarjev, kolikor je predračunska vrednost gradnje druge faze, je že zagotovljen, zagotovljen pa je tudi že denar (okoli 614.000 din) za preureditev in opremo stare osnovne šole.

V posebni osnovni šoli v Divači, ki bo zunanji oddelki vzgojnega zavoda „Elvira Vatovec“ iz Strunjanu, bo v štirih nižjih razredih prostora za okoli 50 učencev posebne osnovne šole iz sežanske občine. Preurediti nameravajo tudi internat, ki bo lahko sprejel 20 učencev iz oddaljenih krajev.

Posebna osnovna šola v Divači pomeni veliko razbremenitev za matično posebno osnovno šolo „Elvira Vatovec“ v Strunjanu.

Dolgujejo še telovadnice

Sedem let je tega, odkar so se občani radovljiške občine odločili, da bodo v prihodnjih petih letih pomagali s samoprispevkom uresničiti program gradnje osnovnih šol in telovadnic. Tako kot marsikje v Sloveniji so bile tudi v Radovljici visoke in nepredvidene cene gradbenih storitev vzrok, da je zmanjkalo denarja za vse, kar so prvotno načrtovali in občanom obljubili. Zmanjkalo je predvsem denarja za telovadnice v Radovljici, Bledu, v Lescahu in Bohinjski Bistrici ter za nižjerazredno osnovno šolo v Begunjah.

Zato da bi vendarle uresničili pred petimi leti začrtani program gradnje osnovnih šol in telovadnic v radovljiški občini, je že konec minulega leta večina delovnih organizacij v občini podpisala samoupravni sporazum. Ta obvezuje delavce v združenem delu, da bodo v prihodnjih petih letih mesečno namenili po dva odstotka od bruto osebnih dohodkov za dograditev telovadnic, osnovne šole in nekaterih vzgojnoizobraževalnih zavodov.

Šele takrat, ko bodo zgradili v radovljiški občini telovadnico in druge ustrezne prostore, ki sodijo k šoli, bodo lahko prešli na celodnevno šolo. Čeprav za sedaj še nimajo težav zaradi pomanjkanja učiteljev tudi na tistih šolah, ki so najbližje prehodu na celodnevno šolo, niso pozabili na usmerjanje mladih v pedagoške poklice.

-tu-

tem bolje bomo delali

Iz prakse za prakso

Poskus skupinskega pouka zgodovine

Že nekaj časa se tudi pri nas uveljavljata po prosvetnih strokovnih časopisih in revijah, v sredstvih javnega obveščanja ter po raznih strokovnih ter drugih šolah in posvetovanjih spoznanje in zahteva, da je treba spremeniti tradicionalno obliko učnega procesa. Ta ni več združljiva niti s sodobnimi znanstvenimi in tehničnimi dosežki ter možnostmi niti z zahtevami in nameni vzgoje in izobraževanja. Naša družba si na področju vzgojnoizobraževalnega procesa prizadeva, da bi se izoblikovala svobodna in vsestransko razvita osebnost. To pa zahteva od šolskih ustanov, učiteljev, učencev in širše družbene skupnosti razvijanje takih metodološko-didaktičnih reform in posegov pri posameznih učnih predmetih, ki bodo učencem omogočili, da postanejo sooblikovalci, subjekti, aktivni člani vzgojnoizobraževalnega procesa. Delo in rezultati take usmeritve bodo tem učinkovitejši, čim bolj sodobno in znanstveno bodo razni dejavniki od šolskih ustanov do učencev za to pripravljeni.

Sodobne metode vzgoje in izobraževanja ne morejo nastati naenkrat, brez temeljitih prijav, raziskav in načrtnega študija za vsak predmet ali skupino predmetov posebej. Pri različnih predmetih ali predmetnih skupinah obstajajo nedvomno specifičnosti v tehniki uvajanja novih metod, v aplikaciji sodobnih znanstveno-pedagoških načel, naravi učnega predmeta, v načrtovanju aktivnejših oblik dela v razredu in tako naprej. Drugačno pot bo na primer ubral učitelj kemije ali biologije za aktivizacijo pouka kakor jezikoslovec; sociolog se bo nekoliko drugače bojeval proti memoriranju kakor zgodovinar. Zastavlja pa se vprašanje, ali imajo vsa predmetna področja zadostne materialne možnosti za vsebinsko in metodološko reformo pouka, kakšen je njihov učnovzgojni inventar od učbenikov do raznih priročnikov, avdiovizualnih pripomočkov, kabinetov, knjižnic in drugo. Predvsem pa, ali so učitelji usposobljeni, da bi lahko prekinili s tradicionalnim načinom pouka, ki se bolj ali manj zadovoljuje z ustaljenimi oblikami učne ure, pri katerih je bil učnec pretežno pasiven. Nadalje se soočamo z vprašanjem, ali so razmere, v katerih učitelj dela, pri vseh predmetih in na vseh šolah primerne za kaj drugega kot za verbalen način dela.

Pri zgodovinskem pouku na gimnazijah se metode ustvarjalnega dela z učenci in ustvarjalno delo učencev šele uvajajo. Pri tem se tako učitelji kakor

učenci sprašujemo, kako. Ugotovimo lahko, da je večina učiteljev, zlasti pa učencev vneta za metodološko usmerjanje pri pouku.

Nekaj poskusov skupinskega pouka pri zgodovini smo opravili na gimnaziji Poljane. Uporabili smo dva metodična modela v različnih razredih 25 oziroma 20 učenci: kombinirano frontalno-skupinsko in skupinsko obliko pouka. V četrtem razredu smo v frontalno-skupinski obliki obravnavali 2. zasedanje AVNOJ, v drugem in tretjem razredu pa v skupinski obliki Hrvatsko-slovenski kmečki upor in Ilirske province.

O kakih že povsem dognanih spoznanjih glede novih prijemov je še težko govoriti. Kljub temu pa so ti poskusi dali učiteljem in učencem mnogo snovi in spoznanj za nadaljnje razmišljanje.

Pri skupinski obliki pouka na temo Ilirske province so učenci 3. razreda dobili le najpotrebnejša napotila o literaturi in delu. Upoštevali so nasvet in se najprej seznanili s temeljnimi podatki o tem obdobju naše in obče zgodovine. Tako so v obrisih spoznali temo učne ure. Pod učiteljevim vodstvom so nato snov razdelili na tri dele, tako da je uvođ obsegal obdobje pred nastankom provinc, osrednji del čas provinc od 1809–1813 in sklep odnos našega prebivalstva do Francozov ter pomen tega obdobja za nadaljnji razvoj naših dežel. Kljub zahtevnejši literaturi, ki jo je morala uporabiti, je delo pregledno in smiselno opravila. Ob koncu teme so bili učenci že toliko sproščeni, da so od sošolcev zahtevali še nekatere dodatne razlage, pojasnila in dopnila. Prebrali so Vodnikovo Ilirijo oživljeno in se spomnili še nekaterih drugih literarnih tem, povezanih s francoskim obdobjem.

Sledil je pogovor o uri. Učence je najbolj zanimalo, ali se je delo posrečilo, kakšne napake so delali, ali so kaj pomembnega izpustili in drugo. Analizi ure so dodali tudi svoja presenetljivo bogata opažanja in spoznanja.

podrobno prikazali gospodarske, družbene, politične in kulturne značilnosti ozemlja Ilirskih provinc pred nastankom le-teh. Ugotovili so razlike v razvoju med ozemljem, ki je pripadalo Avstriji, in ozemljem nekdanje beneške in dubrovniške republike. Ob podajanju nove snovi je učenka iz skupine povzela na tabli najpomembnejša dognanja. Razred je seznanila tudi s slikovnim gradivom, prebrala kako besedilo ali misel iz ustreznega francoskega odloka ter navedla spremembe na zemljevidu. Po končanem uvodnem delu je učenec iz skupine navedel literaturo, ki so jo uporabljali.

Skupina je snov dobro obvladala, glede „nastopanja“ pa so bile med učenci precejšnje razlike. Nekateri so blestede nastopali, bili so sproščeni, tekoče so pripovedovali in primerjali tudi težjo in zahtevnejšo snov. Drugi so bili počasnejši, imeli so tremo in so zato razložili samo najnujnejše podatke, čeprav je bilo videti, da so se za nastop pošteno pripravili.

Druga skupina, ki je obravnavala osrednjo vsebinsko temo, si je izbrala enako obliko dela. Število točk na tabli se je močno povečalo, saj so učenci imeli veliko povedati o Napoleonovih razlogih za ustanovitve provinc, o njihovi organizaciji, reformah itd.

Nadaljnje delo je prekinil zvonec. Skupine so časovno slabo načrtovale. Tretja skupina je nadaljevala temo iz prejšnje učne ure in podala značilnosti in pomen provinc ter odnos prebivalstva do Francozov. Učencev to ni motilo. Pripravljenost in zbranost nista popustili. Smiselni povzetek francoskih reform pri nas, ki ga je tudi podal učenec, je bil dober uvod v to učno uro in obenem vezni člen v snovi.

Tretja skupina učencev je imela najtežje nalogo. Podati je morala zgodovinsko sintezo obdobja, poiskati negativne in pozitivne posledice francoske nadoblasti pri nas za nadaljnji razvoj naših dežel. Kljub zahtevnejši literaturi, ki jo je morala uporabiti, je delo pregledno in smiselno opravila. Ob koncu teme so bili učenci že toliko sproščeni, da so od sošolcev zahtevali še nekatere dodatne razlage, pojasnila in dopnila. Prebrali so Vodnikovo Ilirijo oživljeno in se spomnili še nekaterih drugih literarnih tem, povezanih s francoskim obdobjem.

Sledil je pogovor o uri. Učence je najbolj zanimalo, ali se je delo posrečilo, kakšne napake so delali, ali so kaj pomembnega izpustili in drugo. Analizi ure so dodali tudi svoja presenetljivo bogata opažanja in spoznanja.

PREDNOSTI

Kakšno je naše mnenje o uri? Pri analizi in oceni ure je osrednje vprašanje, ali tak način pouka razvija pri učencih večjo miselno aktivnost, ustvarjalen odnos do dela, večjo kritičnost, iznajdljivost in podobno.

Take oblike se nam zdijo pozitivne iz več razlogov. Učencem omogočijo, da pridejo bolj do veljave. Pri pripravi se morajo soočiti z novimi problemi in jih primerno obvladati, npr. iskanje literature, obvladanje težjih zgodovinskih besedil, načrtovanje itd. Če drugo ne, jim bo po teh pripravah ostala v spominu literatura, ki so jo uporabljali. Spoznali so tudi, da

ni tako preprosto iz obsežnega gradiva izluščiti bistvo in ga uvrstiti v časovni in problemski kontekst s snovjo sošolcev; uvideli so, da morajo najprej spoznati konkretno zgodovinsko gradivo, če hočejo priti do splošitev in sklepov. Razmišljali so tudi o popestritvi „nastopanja“, želeli so, da bi ura potekala čim bolj naravno. Zato se je moral učenec rešiti nelagodnosti, npr. v drugih zadržkov pred „nastopom“. Delo pred uro je skupine povezovalo v tesnejšo skupnost, tako rekoč v team. Tudi to je pridobitev tega načina dela. Priprave in izvedba ure niso pritegnile le bistrin in nadarjenih učencev, ki sami pogostejše sežejo po dodatnem delu v razredu kakor drugi, temveč tudi poprečne in celo slabe učence. To pomeni, da so se želeli tudi šibkejši in bolj zadržani kot enakopravni člani razredne skupnosti vključiti v neko „akcijo“ razreda, čeprav bi lahko izostali, ker učencev ni primanjkovalo. Pravilna se nam zdi zato ugotovitev učenke, da pri takem delu „... nihče ne more ostati pasiven“. Tudi v tem je velika prednost skupinskega pouka. Učenci so se na uro temeljito pripravili – pa ne iz strahu pred slabo oceno. Zelo so pazili tudi na izražanje.

Pri skupinskem delu je nedvomno še več nerešenih vprašanj, pomanjkljivosti in slabosti. Že prej smo omenili, da je treba učitelje didaktično in metodično usposobiti za novo obliko dela. Res se že v našem strokovno pedagoškem časopisu pojavljajo razprave na to temo, toda sistematičnega opuščanja verbalne metode še ni, kar pogrešamo predvsem pri mladih učiteljih.

Pri uvajanju novega načina dela je bolj kakor pri tradicionalnih oblikah pouka pomembna opremljenost šole. Pri našem predmetu gre predvsem za literaturo, za več izvodov enakih knjig, za različne avdiovizualne pripomočke, zlasti pa za primerne učbenike in priročnike za učence in učitelje. Tudi število učencev lahko pozitivno ali negativno vpliva na pouk „po novem“. Ustvarjalno sodelovanje učencev dosežemo, če jih v delo vključimo. Če je razred prevelik, je to težje.

Pri vsem tem odpiranju dobrih in slabih strani novih metod moramo verjetno v prvi vrsti upoštevati učenceve delovne zmogljivosti. Pritrjujemo mnenju razreda, da jim je ta oblika dela veliko pomenila, pouk popestrila, razgibala, da jih je pa tudi močno zaposlila.

Diafilmi in grafoskopske folije za zgodovino

Zavod Sava film je pripravil osnutek programa diafilmov in grafoskopskih folij za zgodovino. Predloženi program obsega za 6. razred 12 naslovov diafilmov ter 7 naslovov grafoskopskih predlog in diafilmov; za 7. razred 16 diafilmov in 10 naslovov grafoskopskih predlog in diafilmov; za 8. razred 26 diafilmov in 12 naslovov grafoskopskih folij in diafilmov ter 19 naslovov diafilmov, 7 grafoskopskih predlog in diafilmov in 9 naslovov grafoskopskih predlog iz NOB.

Menim, da zasluži pripravljeni program glede na tematiko in še zlasti na obseg posebno pozornost. Tudi zato, ker v našem strokovnem časopisu vse pogostejše beremo o zamislih kompletiranja učnih sredstev, o zahtevah po temeljitejšem in popolnem informiranju učencev v spoznavnem procesu. Ob tem ne gre zanemariti, da je Sava film edina delovna organizacija pri nas, ki se ukvarja predvsem s proizvodnjo učnih sredstev, tj. diafilma, grafoskopskih folij in 8 mm filmov ter ima tudi izposojalnico 16 mm filmov.

Tako obsežen program za zgodovino bo mogoče uresničiti v nekaj letih. Prav zato ga je treba zasnovati tako, da bo sodoben ter da bo vključeval aktualna spoznanja o učinkoviti uporabi diafilma in grafoskopskih predlog v učnem procesu.

loga (pa tudi druga sredstva) naj bi uporabljal učitelj (in učenci) v razredu. V konkretnih primerih ta povezava ne sme biti absolutna.

Ob tem pa prehajamo že na drugo vprašanje, ki ga moramo upoštevati ob oceni predložene programa. Gre za vprašanje, katere medije morata še uporabljati učitelj in učenec ob obeh medijih, da bo proces spoznavanja popoln in učinkovit. Seveda je to širše vprašanje, ki presega dejavnost Sava filma, toda to ne pomeni, da je do tega vprašanja brezbržno. Menim, da bi morali avtorji diafilmov in grafoskopskih predlog (že prej bi morali to narediti avtorji učbenikov in delovnih zvezkov) predvideti tudi uporabo drugih učnih sredstev in pripomočkov, npr. zidnih slik, shem, diagramov, 8 mm filmov, delovnih listov za učence ipd.

KAKO NAČRTOVATI

Glede na navedene zahteve in rešitve bi kazalo predloženi program bolj usmeriti na posamezne širše teme. Posebno program za 7. razred je glede na to merilo zelo heterogen. Vzrok je ta, da je verjetno tudi v tem, da je program samo dopolnilo že obstoječemu programu, toda vseeno bi bilo treba določiti širše sklenjene enote. Tako si v predlaganem programu za 7. razred sledijo tile naslovi diafilmov: Hrvatska v predmarčni dobi (ilirizem); Srbi na Jučnem Ogrskem; Slovenci v predmarčni dobi; Črna gora v boju za svobodo itd.; naslovi grafoskopskih predlog in diafilmov pa so naslednji: Slovenske dežele v drugi polovici 18. stoletja; Prva in druga srbska vstaja; Jugoslovansko ozemlje po berlinskem kongresu; Prva in druga balkanska vojna itd. Dosti bolje ni zasnovan program v drugih dveh razredih. Takšen pristop in tako zastavljeni program pa že v svojem temelju zanika popolnejšo obravnavo posredovanj informacij z vidika multimedialnega pristopa. Prevelika razdrobljenost pri snovanju programa ne more dati glede na zahteve sodobnega poučevanja zadovoljivih rezultatov. Prav to bi morali avtorji obeh medijev in še zlasti Sava film kot specializirana ustanova za pripravo in proizvodnjo obeh medijev bolj upoštevati. V predloženem programu so učila razdeljena po posameznih razredih, ni pa upoštevano merilo snovanja programa po tematiki. Prav tako je tudi s programom diafilmov in predlog iz NOB. Zato dobimo vtis, da je program sestavljen iz številnih posameznih naslovov brez temeljiteše notranje povezave.

ŠE VEČ SODOBNE TEMATIKE

Pohvalna je zavzetost Sava filma za vključevanje tematike naše socialistične izgradnje, dejavnosti dežel tretjega sveta in sedanega boja zatiranih narodov proti neokolonializmu. Menim, da bi za ta program morali skrbeti še bolj, kar bi veliko prispevalo k vsebinskemu posodabljanju pouka. Pred leti smo v sodelovanju s koordinacijskim odborom za pomoč žrtvam imperialistične agresije ter nekaterimi ustanovami (tudi s Sava filmom) pričeli pripravljati didaktično gradivo zato, da bi učence ustrezno informirali in angažirali za pomoč osvobodilnim gibanjem v svetu.

Predlagam tudi, da bi Sava film založil (pač zato, ker ima na voljo slikovno gradivo) stenske slike ob 30-letnici zmage in socialistične graditve, in sicer komplet slik iz NOB in našega povojnega gospodarskega in družbenega razvoja ter komplet slik iz naše povojne zunanje politične dejavnosti ter osvobodilnih bojev narodov izpod neokolonializma. To naj bi bil sestavni del predlaganega programa.

Prav zato bi morali pripravljati program diafilmov in grafoskopskih predlog za zgodovino precej bolj z vidika učbenikov in delovnih zvezkov za 6., 7. in 8. razred. Pri tem menim, da bi morali avtorji učbenika in delovnega zvezka že ob pripravi teh sredstev predvideti, katere diafilme in grafoskopske pred-

MILAN ADAMIČ

Iz celovečernega barvnega filma ČUDOVITI PRAH, ki je posnet po romanu Vjekoslava Kaleb. Fabula o „odisejdi“ dveh partizanov, ki sta izgubila svoji enoti nam podaja več kot samo portreta ter več kot samo podobo realnih vojnih dogodkov. Junaka, Deček in Goli, nimata imen, a sta kljub temu jedrnat in prepričljivi osebnosti in obenem simbol mladosti, ki se je z golimi rokami zoperstavila zlu. Prav etičnost in vztrajnost obeh junakov sta tisti, ki v današnjem času „Čudovitemu prahu“ dajata svojevrstno, aktualno dimenzijo. Film je potopis, saj junaka do zadnjega ne najdeta tovarišev. Ko se jima pridružijo novi borci, njune poti ni konec, še naprej iščeta sama svojo brigado. Druge osebe se umaknejo s prizorišča brž, ki niso več potrebne. Glavnih vlogah nastopata Ljubiša Samardžić in Silvo Božić

Moram postati učiteljica!

Bi mi povedali, kaj je to — samouprava?

Govorijo pionirji in učitelji

Samoupravni dan šole

Skopo sem odbral nekaj izjav pionirjev in učiteljev, ki nam bodo ponazorile ozračje in rezultate tega dne.

Učitelj:

Ponavadi se pripravljam pol ure, za danes sem se moral tri dni! (Postal je organizator dela, učenci so ga iskali in prosili za pomoč. — Op. pisca.)

Pionirka: (zjutraj pred poukom!)

Tovarišica, prosim, kaj naj storim? Morala bi v razred, a sem pozabila pripraviti doma.

Učiteljica:

Veš, da nisem vedela, da imamo na šoli tako sposobne otroke. In še nekaj: nekateri povprečni učenci so se bolje odrezali kot nekateri odličnjaki.

Pionirka:

Tovarišica, Jožek je danes bolj slabo odgovarjal, pa sem mu vseeno dala dvojko.

Tovarišica stanuje v drugem kraju in ima šoloobvezno hčerko. Mamica pripoveduje doma, kako je bilo tega dne na šoli.

Hčerka tovarišice:

Mi pa še nismo imeli samoupravnega dne. Naši tovarišici bom takoj jutri predlagala, da bi ga imeli tudi na naši šoli.

Učitelj:

Zakaj smo tako dolgo odlašali? ... (Akcijski program je star več kot dve leti. — Op. pisca.)

Pionir:

Med nami ste nekateri sošolci, ki hodite k maši in obiskujete verouk. Ne ravnote pravilno, ko včasih grozite s strahovi tistim, ki ne hodijo tja. Raje se učite in pridno pišete naloge.

Pionir:

Ce bi nam bila matematična snov vselej razložena tako, kot nam jo je približal danes naš ... bi jo bolj obvladali.

Učiteljica:

Kaj pomaga, da jih na osnovni šoli navdušujemo za naš poklic, ko pa nato v srednji šoli z vsem tem in še drugim največkrat prenehajo.

Pionirji:

V., ti si danes ravnatelj. Izkoristi priložnost in razreši tovariša ...

Ta stavek sem namenoma pustil za konec. Podoben je odgovorom 68 učencev neke šole v Beogradu. Zavod za šolstvo mesta Beograda je ugotovil, da na eni izmed šol, za katero je zadolžen, zadeve niso najbolj v redu. Učencem te šole je postavil v anketni obliki 19 vprašanj s številnimi podvprašanji. Sesto se je glasilo približno takole: Imel bi priložnost, da na svoji šoli nekaj spremeniš. Kaj bi najprej zamenjal, da bi postalo delo in življenje v šoli zanimivejše? Četrtna (25 %) bi zamenjala nekatere učitelje, polovica (46 %) pa bi spremenila odnose med učenci in učitelji. Pa če razumemo dobesedno ali ne. Problem je gotovo bolj ali manj značilen tudi za naše šole, le da se mu raje izognemo ali pa ga preslišimo. Samoupravni dnevi in celodnevna šola bodo ta vprašanja mnogo ostreje postavila pred nas, kot smo bili tega vajeni doslej.

N. J.

V akcijskem programu idejne usmerjenosti vzgoje in izobraževanja občine Slovenska Bistrica, ki so ga po samoupravnem potu sprejeli vsi kolektivi šol, verificirala pa sta ga tudi občinski komite Zveze komunistov in skupščina občinske skupnosti za vzgojo in izobraževanje, je v eni izmed točk opisana naloga pedagoških kolektivov pri razvijanju pionirske samouprave in usmerjanju v poklic — posebno v učiteljski. Dogovorjeno je bilo, naj bi učence med šolanjem večkrat postavili v konkretno situacijo, da ne bi le poslušali o rečeh, temveč da bi jih tudi v resnici doživljali. Glede na ta načrt so se kolektivi šol obvezali, da bodo enkrat letno organizirali samoupravni dan šole.

V koledarskem letu 1974 je zelo uspešno pripravil tak dan kolektiv podružnične šole na Koblju. Letos se je prvi ojunail kolektiv učiteljev in učencev osnovne šole Slovenska Bistrica. Samoupravni dan s 1300 učenci brez posebnih navodil in izkušenj ni majhna stvar. Pripraviti je bilo treba približno 300 otrok — pionirjev, ki so tega dne po svojih sposobnostih, svoji izbiri ali zadolžitvi svojih vrstnikov prevzeli vlogo učiteljev, ravnatelja in njegovega pomočnika, kuharic, snazilk in še veliko drobnih dolžnosti, ki jih je treba na šoli vsak dan postoriti. Zelo odgovorna in svojevrstna obveznost je čakala pionirje v popoldanskem času pri vodstvu krožkov. In prav tu sem srečal pionirko, o kateri govori zgodba.

Ob vstopu v razred je napra-

vila name izreden vtis. Sedela je na stolu zravnano, dostojanstveno, posebej za ta dan opravljen, obkrožena s prvošolčki in pripovedovala pravice. Samostojno je pripravila uro, izdelala flanelograme, razvijala snov in jo tudi uspešno ponovila. Med svojimi mlajšimi prijatelji je znala zbuditi tolikšno zanimanje in pozornost, da so sledili vsaki njeni kretnji, besedi in temu primerno reproducirali. Njihova „prava“ tovarišica je med njimi ostala neopažena, preprosto pozabljena. Po končani uri sem si ogledal lično pisano in okrašeno pripravo z vsemi dodatki in ponazorili. Ob vrnitvi v zbornico sem na stopnišču srečal tovarišico, ki mi je presenečeno pripovedovala o dogodku, ki se je ravnokar pripetil v njenem razredu. V razred je pritekla vsa zasopla

En dan

mladinskega samoupravljanja na osnovni šoli »Franc Rozman Stane« v Šentvidu pri Stični

Stara, rumeno prepletkana dvonadstropnica ob Celovski cesti v Ljubljani je osnovna šola »Franc Rozman Stane«. V dvoimenskem pouku se zgrne pod njeno streho 700 učencev in 51-članski kolektiv, ki skrbi tudi za učence v jutranjem varstvu, za vozače in za 115 otrok v oddelkih podaljšanega bivanja.

Ob 30-letnici smrti komandanta Staneta so dobili svojo šolsko himno, ob 30-letnici osvoboditve pa so se odločili za mladinsko samoupravljanje, saj javno ocenjevanje na tej šoli ni novost, pa tudi navzočnost delegatov ZSMS iz razredov na redovnih konferencah ne moti učiteljev.

Mladinci, učenci osmih razredov, so že v septembru 1974 pokazali voljo, da bi se izkazali s svojim delom v mladinski organizaciji. Pripravili so program. Že na prvem sestanku so sprožili misel, da bi imeli na šoli samoupravljanje in da bi en dan v šolskem letu tudi poučevali, podobno kakor so videli v Beogradu pri pobrateni šoli Filip Kljajić-Fića, kjer so učenci osmih razredov poučevali prve, druge in tretje razrede. Mladinci na osnovni šoli Franc Rozman Stane so se odločili za še bolj odgovorno nalogo. Učili naj bi vse razrede od prvega do sedmega, poskusili pa bi se tudi na vseh drugih bolj ali manj odgovornih delovnih mestih.

Želja in možnost sta dve zelo oddaljeni točki. Vmes so štirje razredi osmošolcev, 51 delovnih ljudi, stara šola z dvema izmenama, redni pouk, praznovanje dneva šole in druge obveznosti.

Samoupravljanje ni voz, ki ga razbremeniš in zopet naložiš, saj vidimo, da ga še mnogi starejši s težavo dojemajo. Mladinci so se odločili, da bodo na svojevrsten način spoznavali samoupravljanje. S tem so morali svoje šolsko samoupravljanje prilagoditi možnostim šole, svojemu delu, starosti in sposobnostim.

PRIPRAVE

Pred polletnimi počitnicami so razpisali delovna mesta. Da ne bi kaj izostalo, so navedli kar imena tovarišev in tovarišic, ki bi jih nadomeščali pri delu. Razdelili so tiskovne in sprejemali izpolnjene prijavnice. Dogovarjali so se in razmislili, če je bilo preveč prijav za eno mesto, ali če jih sploh ni bilo. Ob polletju je vsak osmošolec vedel, kaj bo delal. Po počitnicah so se predstavili tovarišicam in tovarišem ter drugemu

osebju, ki je potrebno za delo šole in jih poprosili za pomoč in nasvete. Zanimali so se za učni načrt, za učence in delo, ki naj bi ga tisti dan opravljali. Petega marca je imela B izmena še zadnji pogovor, naslednji dan

Kakšnega učitelja si učenci želijo?

Kdor dela z mladino v šoli, dobro ve, da so učenci do našega dela kritični in občutljivi. Čim starejši so, tembolj samostojno ocenjujejo naše delo v razredu. Zato ni napak, če kdaj prisluhnemo tudi njihovim pripombam na račun našega dela, ki so mnogokrat resnične in dokaj stvarne. Ker me je zanimalo, kaj sodijo učenci o učiteljskem poklicu, sem v višjih razredih izvedla anonimni vprašalnik, ki je obsegal tale vprašanja: Kakšnega učitelja si želim? Ali bi se odločil za učiteljski poklic, zakaj da in zakaj ne? Na vprašalnik je odgovorilo 169 učencev iz sedmih razredov. Ker so odgovori zanimivi tudi za druge učitelje na šolah, sem zbrala gradivo za sestavek v našem strokovnem listu.

Na prvo vprašanje — kakšnega učitelja si želim, so učenci odgovorili različno. Zaradi podobnosti sem vse odgovore zbrala in strnila v 16 najbistvenjših in jih razvrstila glede na število. In kakšnega učitelja si učenci pravzaprav želijo? Odgovori, ki jih navajam, zgovorno kažejo, da so njihove zahteve povsem stvarne in precej objektivne.

Učitelj naj bo dober do učencev — 75 odgovorov; naj dobro razlaga — 74 odgovorov; naj bo tak, da bi mu lahko zapupali — 72 odgovorov; naj ne bo prestrog — 50 odgovorov; naj pravično ocenjuje — 34 odgovorov; naj bo pravičen do

pionirka, kratko opisala, kako je ura potekala in navdušeno vzkliknila: Tovarišica, moram postati učiteljica! Ugotovila sva, da je to bila učenka, ki sem jo malo prej srečal v razredu sredi prvošolčkov.

Veliko delo je bilo opravljeno tega dne. Že dolgo nisem doživel tako sproščenega ozračja na šoli, srečal toliko smejočih in navdušenih obrazov pionirjev in učiteljev, slišal toliko dobrohotnih pripomb. Vse je govorilo, hitelo, se premikalo — en sam ustvarjalni proces in eno samo navdušenje. Tega dne so se učitelji in učenci bistriške šole razšli z eno samo iskreno skupno željo: več skupnega dela in več takšnih vednih bogatih dejanj, delovnih podvigov in zmag.

V šolstvu nastajajo velike spremembe, iščemo nove oblike dela, uvajamo nove metode in tehnike pri pouku. V srednje šole smo uvedli predmet samoupravljanje in za področje moralnega vzgajanja mlade generacije dobili prve specializirane svetovalce. Povsod slišimo, naj bi mladino ne le poučevali o samoupravljanju, temveč naj bi ji omogočili tudi v resnici odločati. Ali ni samoupravni dan šole, ki so ga posamezne šole že pred leti, ko smo o tem še manj govorili in tudi nove ustave še

nismo imeli, že izvajale, ena od možnih, zelo učinkovitih oblik vzgoje za samoupravljanje? Mnogokrat zaostaja modernizacija vzgojnoizobraževalnega procesa zaradi pomanjkanja denarja. Za organizacijo te oblike ni potreben denar. Kaj bi nam torej stalo, če bi se sporazumeli, in če bi pristojni organi predpisal izvajanje te oblike vzgoje za samoupravljanje v razredu od 1. do 4. enkrat letno, za razrede od 5. do 8. dvakrat letno in v srednjih šolah štirikrat letno. Seveda bi lahko zadovoljili skeptike in previjali neke tudi s poskusnim uvajanjem v šol. l. 1975/76. Nato bi lahko na temelju opazovanja izkušenj izdelali potrebna navodila ter strokovna pojasnila, osrečili vso slovensko generacijo s to obliko vzgoje za samoupravljanje v šol. l. 1976/77. Ideja je med nami, prvi poskus kažejo, da je učinkovita, da bogati vzgojno funkcijo šole, ki je bila, kot vsi vemo, v preteklosti zastopljena. Bolje je, da zamenjamo sel uravnomo v organiziran tok različne možnosti, pobude in opazovanja proučujemo, selektiramo tako, da pozitivno posplošujemo, negativno pa zavrnemo, kakor pa da gibanje pustimo stihiti in samoiznajti telstvu.

NÖRBERT JEDLOVČNIK

pa A izmena. Prišel je sedmi marec 1975. Vsa delovna mesta od direktorja, učiteljev, snazilk, pa do hišnika so prevzeli za en dan v svoje roke mladinci osmih razredov.

Že ob pol šestih sta dva mladince odprla vrata učencem v jutranjem varstvu. Med dopoldanskim poukom v A izmeni so bili v varstvu učenci B izmene, popoldan pa nasprotno. Med turnusoma so dežurali taborniki, ki so tudi sicer skrbeli za disciplino. Kadar je bilo delo težavnejše, so si razdelili učence na manjše skupine (varstvo, telesna vzgoja, tehnični pouk).

Mladinci in mladinke so svoje delo tako opravili, da so nanj upravičeno ponosni tudi starši in učitelji.

Misel na vlogo, ki jo bodo imeli v skupnem delu je vzdušila mnoge učence k dejavnosti. V delu so se tovarišiki zblizali in si pomagali.

Spoznali so raznovrstnost dela v šoli, zahtevnost posameznih opravil, odgovornost. Spoznali so tudi vse člane delovnega kolektiva, ki iz dneva v dan skrbijo za njihov lepši lažji jutri.

Na delovni konferenci, ki jo imeli naslednji dan, so mladinci odkrito pogovorili o delu, kritično ocenili nekatere razrede, in posamezne učence njih predlagali za pohvalo ali grajo. Ostro pa so kritizirali nepravilnosti pri svojem delu, posebno v vedenju.

BOJAN KONČAN

Upravni odbor samoupravljalcev (Foto: Bojan Končan)

Najnovejše knjige za mladino

KUKAVIČJI MIHEC, Pavle Zidar, cena 60,00 din (knjiga je opremljena z barvnimi posnetki iz televizijske nadaljevanke UTONILO JE SONCE)

SREBRNI KONJ IN TRINAJST DRUGIH, Marjan Marinc, cena 75,00 din (izbor najlepših radijskih iger z duhovitim ilustracijami Melite Vovk-Stihove)

V „Matjaževi knjižnici“:

MOJA PARTIZANSKA OPREMA Karla Grabeljska z ilustracijami Boža Kosa (cena 38,00 din)

TRNULJE Karla Leskovca z ilustracijami Staneta Kumarja (cena 42,00 din)

MALA VOJNA POŠTEVANKA Sandija Sitarja z ilustracijami Ančke Gošnik-Godec (ponatis tik pred izidom)

V „Lastovkah“

MATI BRODARIČKA Janeza Vipotnika z ilustracijami Miha Vipotnika (cena 18,00 din)

Naročila sprejema PARTIZANSKA KNJIGA
Trg osvoboditve 13,

tel. 25-365 ter predstavništva Partizanske knjige
v Mariboru in Kopru

Pogovor

O didaktiki modernega glasbenega pouka

Pogovor po prijetni javni učni uri v petem razredu šempetrske osnovne šole (tema: klavirska skladba „Slike z razstave“ ruskega skladatelja Musorgskega) je opozoril na nekatera izmed številnih nerazčiščenih vprašanj didaktike modernega glasbenega pouka.

V razpravi, ki se je lotila didaktike poslušanja in umevanja tako imenovane programske glasbe, je bilo izraženo mnenje, da so meje glasbenega upodabljanja fizičnega sveta ozko začrtane in da npr. še tako muzikalna osebnost ne more zgolj na podlagi poslušanja uganiti naslova programske skladbe. Lahko pa šolarji med več ponujenimi naslovi zanesljivo izberejo pravi naslov kompozicije, kar ima kot metoda neko didaktično vrednost.

V šolskem primeru je seveda programska zasnova kompozicije (zgodb, slika) odlično sredstvo motiviranja učencev, nikakor pa ne more postati smoter, h kateremu vodijo naša vzgojna prizadevanja. Smoter glasbene vzgoje pa je in ostane razvijanje muzikalnega doživljanja.

Programska glasba je didaktično primerna za uvajanje v svet glasbe tudi zato, ker daje konkretna osnovna oporišča za razlago „vsebine“ in učitelj vsaj zagledati ne bo v stiski. Učenci si v didaktičnem postopku urijo domišljijo, so motivirani za pazljivo poslušanje. Ob pazljivem poslušanju dobre glasbe pa se postopno razvija čut za lepo v glasbeni umetnosti. Kjer se ta čut dovolj razvije, tam so dani temelji za kasnejše zrelo vred-

notenje glasbenih umetnin, kar je nemara najvišji smoter glasbene vzgoje.

Kajpada ostaja med tem smotrom in možnostmi, ki so na voljo glasbenemu pedagogu, cela vrsta didaktično neobdelanih faz šolskega dela (ali uglejanja poti v umevanje muzike). Zlasti, ker se moramo, kakor sem že omenjal, od programskih, pogosto vizualnih motivov, ki jih ta glasba obravnava, vračati v svet muzikalnih zakonitosti, ki so jedro vsake, pa tudi programske muzike. To pa rodi zahtevo, da razvijamo zmožnosti, predvsem opazovanja in intuicije. Če jo je mogoče kako spodbujati, tedaj mora didaktika nekako zajeti tudi intuicijo. Vsekakor, če je možno v kom zatrete glasbeno nadarjenost z dajanjem slabih zgledov, tedaj je možno tudi nasprotno. Ob dobrem glasbenem pouku se tudi intuicija živahno razvija. Nemara razvija intuicijo kopičenje glasbenih izkušenj od preprostih k zapletenejšim. Mogoče ni intuicija nič drugega kot zmožnost talenta, da hitro kombinira pridobljene izkušnje.

V razpravi je imelo močno oporo mišljenje, da je likovno upodabljanje muzike (učenci narišejo, kaj so si predstavljali ob poslušanju), ki ga priporočajo kot didaktični postopek za umevanje muzike, zabloda, saj vodi k smotrom likovnega puka in ne v svet glasbe, ki je že tako težje dostopen po svoji abstraktni naravi.

Nasprotno ima upodabljanje

zgodb, slik ali drugih realnosti s tako imenovano programsko glasbo za sabo večstoletno razvojno pot, vendar je tudi to, kot sem že zapisal na začetku, ostalo v mejah, prek katerih muzika ne more. Toda, če je v slikarstvu prikazovanje gibanja težava, ki jo slikarske tehnike rešujejo z bolj ali manj ostro-umnimi prijemmi, je glasbi gibanje lastno (lahko rečemo, da živi od gibanja). Kot izrazito časovna umetnost lahko sliko, ki jo upodablja, celo dramatičira s številnimi zvočnimi dogodki. Tako nastaja iz slike, prikazujoče običajno en sam prizor ali morda samo trenutek, vrsta glasbenih dogodkov, ki se odigravajo med trajanjem kompozicije. Torej bi bilo treba usmerjati učence k zapazanju in upoštevanju teh dogodkov v glasbeni umetnini. Po tej poti ne bi zabredli od glasbe k slikanju, ampak bi skupaj s skladateljem prišli od slike h glasbi. Če se to posreči, bo storjen v didaktiki poslušanja (opazovanja) programske glasbe že majhen, a zanesljiv korak naprej.

Naj končam: Razprava na aktivni v Šempetru je opozorila na več vprašanj, ki bi jih bilo treba reševati bodisi s seminarji bodisi s pogostejšim sestajanjem aktivna (en aktiv na leto je premalo). Spričo velikanskega koraka naprej v idejnih izhodiščih glasbenega pouka je nevarno, da brez izdatnih naporov zavoda za šolstvo in nas, glasbenih pedagogov, praksa ne bo mogla dohajati jasno začrtanih smotrov.

VLADO MODIC

Geografija v reformirani šoli

Predvidena šolska reforma je tako kot pri drugih predmetih tudi med geografi zbudila razmišljanja o učnih smotrih, o mestu tega predmeta v celotnem šolanju in o preberi snovi. Vrenja se sicer še niso polegla in se še niso izoblikovala v nesporno in izkristalizirano podobo, vendar je bilo na posvetovanju predsednikov geografskih društev in njihovih pedagoških komisij, predstojnikov geografskih kateder (oddelkov) in institutov 21. marca 1975 v Beogradu doseženo načelno soglasje o vprašanjih, o katerih bom spregovoril v tem sestavku.

Na posvetovanju smo dobili tudi vpogled, kako je zastopana geografija v šolah drugih republik. Slovenci smo spoznali, da smo glede števila ur za geografijo v srednjih šolah približno na jugoslovanskem poprečju, da pa smo v osnovni šoli pod njim. Drugod so namreč večinoma obdržali geografijo v petem razredu, pri nas pa smo namesto nje uvedli spoznavanje družbe. In še nekje smo zdrknili pod jugoslovansko poprečje: glede učbenikov in priročnikov, ki jih imamo za ta pouk.

Katere novosti glede geografije predlaga to posvetovanje za prihodnjo reformirano šolo? Malo jih je za prvih osem let obveznega šolanja, če sodimo samo po obsegu in poimenovanju snovi. V petem razredu naj bi bila povsod splošna geografija, podana tako, kot zahteva miselni razvoj učenca, v šestem razredu naj bi tudi po novem obravnavali Evropo (Evrazijo), v sedmem ostali svet, v osmem Jugoslavijo. Tudi glede ur naj bi pri večini republik ostalo po starem (po dve uri tedensko, razen v petem razredu, kjer imajo navadno eno uro). Bistveno pa je treba dosedanjí pouk spremeniti glede na nove učne smotre celotnega izobraževanja, dati večji poudarek aktivnim metodam, snovi, ki vzgaja dialektično mišljenje in ki prispeva k izobrazbi samoupravljalca.

Mnogo več sprememb je posvetovanje namenilo geografiji v nadaljnjih letih šolanja. Tu se je v dosedanjih učnih načrtih ponovil cikel iz osnovne šole. Resnici na ljubo je treba povedati, da po učnem načrtu ne bi smeli ponavljati snovi, čeprav je zajeta pod istim naslovom. Predvideno je bilo poglabljanje, iskanje splošnih zakonitosti in vsega, kar včasih imenujemo „transfer“. V praksi pa smo kljub temu zaradi slabe opremljenosti in kadrovske zasedbe priča ponavljanju. Beograjsko posvetovanje se je odločno izreklo za to, naj bi odpravili tudi tako, fiktivno cikličnost. Že z naslovi je treba odpraviti podobnost z že predelano snovjo iz preteklih let, pri kateri naj velja pravilo, naj bo skržena po obsegu na osnovno in bolj usklajena z drugimi predmeti na šoli. Čeprav so v nekaterih republikah in pokrajinah že začeli oblikovati geografijo v drugem krogu šolanja (po osmem razredu sedanje osnovne šole), je večina udeležencev beograjskega posvetovanja menila, da bodo morali geografski praktiki in teoretiki še temeljito poprijeti pri oblikovanju geografije kot učnega predmeta. Doseženo je bilo soglasje, naj bi bila zastopana predvsem tako imenovana problemska geografija, in to taka tematika, ki je najbolj pereča v sedanjosti in katere pomen bo najbrž še zrasel v desetletjih, ko se bodo sedanji učenci vključili v proizvodnjo. Snov bi posredovali v obliki tečajev, ki so na zahodu tako popularni tudi v šolah. V nasprotju s težnjami, da bi bili tečaji samo fakultativni, je bila poudarjena slaba stran tega načina, ki dopušča popularnost na račun kakovosti. Tečaji naj bi bili obvezni, po tematski pa skupni za vse šole in nekateri izbirni po regijah in glede na šolski profil. Poglejmo si nekaj takih tematik, kot so bile poudarjene v Beogradu.

PROBLEMSKA GEOGRAFIJA ZA DANAŠNJO RABO

Okolje z osnovami ekologije in s poudarkom na varstvu na-

rave zajemajo sicer že nekateri drugi učni predmeti, zlasti biologija. Na tem področju pa ima nalogo tudi geografija, predvsem v tem, da povezuje izsledke raznih strok in daje učenca sklenjeno, celotno podobo problematike, kjer je v ospredju razmerje narava – človek. Saj je aktualna problematika onesnaženja okolja že sama na sebi plod teh dveh dejavnikov. Če je katera panoga poklicana, da ugotovi ne le kakšno razdejanje ustvarja človekovo koristiljublje, temveč tudi razmere, v katerih dela delovni kolektiv, ki posega v naravo, je to geografija, katere srž je iskanje medsebojnih zvez med naravo in družbo.

Med pomembna predavanja iz tematske geografije sodi geografija domačega kraja. To predvidevajo sicer že obstoječi učni načrti, a bolj v „drugem planu“. Zdaj ji dajemo posebno mesto iz teh razlogov: Tu snov daje najboljše možnosti za uvajanje v raziskovalno in samoiniciativno izobraževanje. Učenci lahko med drugim merijo temperature zraka in tal, padavine, ugotavljajo vodne vire in oskrbo, beležijo poplave, analizirajo prsti, zasledujejo vegetacijski ritem, spremljajo spreminjanje v izrabi tal, anketirajo ljudi in tako ugotovijo poklicno strukturo, deagrarizacijo, zasledujejo rast proizvodnje itd. Spoznavanje domače oblike lahko najboljše povezujejo z elementi in smotri ljudske obrambe, daje pa jim tudi osnove za ugotavljanje oblik samoupravljanja v domačih razmerah.

Ce je naša šola uvajanje v permanentno izobraževanje, pri katerem imajo radio, televizija in časopisi pomembno mesto, mora v tej šoli geografija dati poglobljeno znanje o aktualnih problemih današnjega sveta. V ta namen naj bodo uvedeni tečaji o geografiji prebivalstva, kjer ne gre samo za zaskrbljujočo rast, temveč tudi za rast kmetijske proizvodnje glede na razne zemljepisne pasove in družbene strukture. Naslednji aktualni tečaji naj bi bili iz geografije nerazvitih dežel, kjer je treba razložiti ne le stopnje nerazvitosti (in merila določevanja), temveč tudi razloge in posledice. Tudi tu je naloga geografije, da posreduje vsestransko podobo problema, ki zadeva družbene in naravne razmere. Podobno je s tečajem o geografiji energetskega gospodarstva, kjer je v ospredju ne skladlje med viri in potrebami.

Poleg teh tematik lahko geografija pomaga pri izobraževa-

nju v posebnih razmerah domačega območja z uvedbo posebnih tečajev. Na krasu, ki je v Jugoslaviji in tudi v Sloveniji obilno zastopan, bi lahko imeli tečaj o geografiji krasa, kjer kras ni več samo naravoslovni objekt, temveč tudi posebnost v človekovem gospodarjenju. V dokaj aridni Makedoniji bi se lahko odločili za geografijo aridnih predelov, v goratem delu države za geografijo gorkega sveta. V tuji, nekoliko manj v domači literaturi je o teh problemih napisanih obilo knjig. Predavatelji geografije pa lahko izrabljajo tudi snov, ki je bila doslej raztresena po učbenikih o splošni geografiji. Kljub vsemu pa bi za kakovostni pouk potrebovali posebne priročnike in učbenike.

DOPOLNILO UČNE SNOVI

Pred mnogimi leti so se slovenski geografi z večino glasov odločili, naj bo okvirna učna snov za vse srednje šole enaka. V resnici so posamezne poklicne in strokovne šole same izbirale in prilagajale snov iz geografije. Pokazalo se je, kako škodljivo je tako togo stališče, ki mu je od vsega začetka nasprotovalo precej znanstvenikov. Na beograjskem posvetovanju so podprli predlog, da naj v naslednjih dveh letih šole, ki je že usmerjena, zavzame v učnem načrtu svoje mesto tista geografija, ki najbolj dopolnjuje drugo učno snov, potrebno za oblikovanje določenega profila. Nesmiselno je na primer bilo učiti v kmetijskih šolah geografijo prsti, če pa so bili učenci o tem boljše podkovani po zaslugi drugih predmetov na šoli. Ustreznejše jim je razširiti poglavja o geografskih pogojih za kmetijstvo v okviru geografskih pasov in o kmetijski produkciji po svetu ter potrebo po hrani. Skratka, tako razvejana, kot je moderna geografija, lahko s svojimi disciplinami, kot so matematična, medicinska, ekonomska, regionalna geografija idr. daje vsaki usmerjeni šoli obilo prepotrebne snovi, ki bi jo sicer morali posredovati bolj specializirani predavatelji. Beograjsko posvetovanje ni izvenelo v zahtevah po neokrnjenem številu učnih ur, temveč po celostnem izobraževanju na vseh stopnjah šolanja, kjer ob rastočem znanju postajajo izolirane resnice vedno bolj polresnice in kot take predstavljajo nevarnost za rast neharmonične osebnosti mladince kot člana samoupravne družbe, v kateri se mora nenehno odločati pod vplivom celostnega okolja.

V nekaterih republikah so v programe reformirane srednje šole uvrstili geografijo med naravoslovne, v drugih med družboslovne vede. V obeh primerih so naredili temu učnemu predmetu silo. Geografija je po svojem sržu most med obema skupinama strok in bi morala biti soudeležena tako pri eni kot pri drugi.

IVAN GAMS

Moje misli o knjigi Trnulje

Ojzatelj Karol Leskovec je knjigo Trnulje napisal v več zgodbah. Knjiga ima line po preteklih sodejih, trnuljah, ki ti leta kor vlečejo skupaj in nekatere zgodbe res kar parajo sredi. Knjiga je pisateljova življenjska mladost. V njej opisuje svoje trke, življenje doma na vasi in pri tujih gospodarjih. Knjiga mi je všeč zaradi zgodb, ki bralca pitevnejo. Pisatelj ne našteva stvari, temveč je vsaki zgodbi poleg sebe spisal še več oseb. Tudi ilustracije so mi všeč, ker so dobro skicirane, le pri nekaterih je osvetenje preslabo.

Boštjan Lupančič 5b
Šol. šola „Glasbo Glander“
Lelje

kultura

Ptički brez gnezda

Sekcija vzgojiteljev neprilagojene mladine, ki deluje pri Društvu defektologov Slovenije, je dala pobudo za novo stanovsko glasilo PTIČKI BREZ GNEZDA.

Temeljni namen glasila je, da bi se strokovni delavci v vzgojnih zavodih seznanjali s problematiko, ki jo srečujejo pri vsakdanjem delu.

Ker je bil Fran Milčinski pobudnik humanega in nasploh drugačnega obravnavanja otrok in mladostnikov z motnjami vedenja in osebnosti, ni naključje, da so naslov glasila povzeli po njegovem delu.

Uvodnik opozarja na to, da so včasih morda tudi strokovni delavci v vzgojnih zavodih „ptički brez gnezda“, saj so razkropljeni po vsej Sloveniji. Premalo poznajo drug drugega, še manj pa pozna in ceni njihova prizadevanja širša družbena skupnost.

PTIČKI BREZ GNEZDA že v svoji prvi številki prinašajo nekaj zanimivih strokovnih sestavkov.

O odprtju novih delovnih prostorov za dekleta v dekl-

škem vzgajališču Višnja gora piše predstojnik oddelka za specialne pedagoge pri pedagoški akademiji v Ljubljani prof. Ciril Brezovec.

Strokovni sestavek gledanje televizije v vzgojnem zavodu Frana Milčinskega v Smledniku je prispeval Miha Pajk, ki je dolgoletni strokovni delavec tega zavoda. Svojo študijo razpleta ob analizi zapisov o gledanju televizije v zavodu za obdobje 5 let.

Navaja tudi konkretne ugotovitve naših in tujih avtorjev. Opozarja, da vloge televizije ne smemo podcenjevati, še manj pa precenjevati. Prav zaradi tega je izjemno pomembno načrtno gledanje televizije.

V prvi številki glasila je poleg drugega objavljen tudi poslovnik o delu sekcije. Predvsem zanimiv je konkretni program, ki ga sekcija že uresničuje.

Uredništvo PTIČKOV BREZ GNEZDA upa, da si bo to stanovsko glasilo pogumno utiralo pot v vzgojne zavode, postopoma pa tudi širšo slovensko javnost.

—AR

„Moje mesto“

V Likovnem salonu v Kočevju so 4. aprila odprli razstavo fotografij članov fotokino kluba osnovne šole Kočevje. Razstava je lepo pripravljena, zanimiva, pri obiskovalcih je imela precejšen odziv. Pod naslovom „Moje mesto“ prikazujejo pionirji množico raznih dogodkov iz življenja in dela občanov Kočevja tako, kot jih je zabeležila fotografska kamera. Razstava je le drobna številna kulturnih manifestacij učencev, članov kulturno-umetniškega društva in fotokino kluba osnovne šole Kočevje.

Namen in cilj razstave ni prikazovanje umetniških vrednosti fotografije, pač pa je svojevrsten fotografski zapis o utripu življenja ljudi mesta Kočevja.

Kočevje, nekoč „nemški otok“ sredi prelepe slovenske dežele in mogočnih stoletnih gozdov, je vsa leta po vojni dobivalo novo podobo. Ljudje, ki smo v njem zaživeli, smo ga v ljublili. Postalo je naše, zato želimo, da bi bilo še lepše, zdravo in čisto, da bi tudi naši potomci v njem lahko živeli v miru, svobodi in sreči.

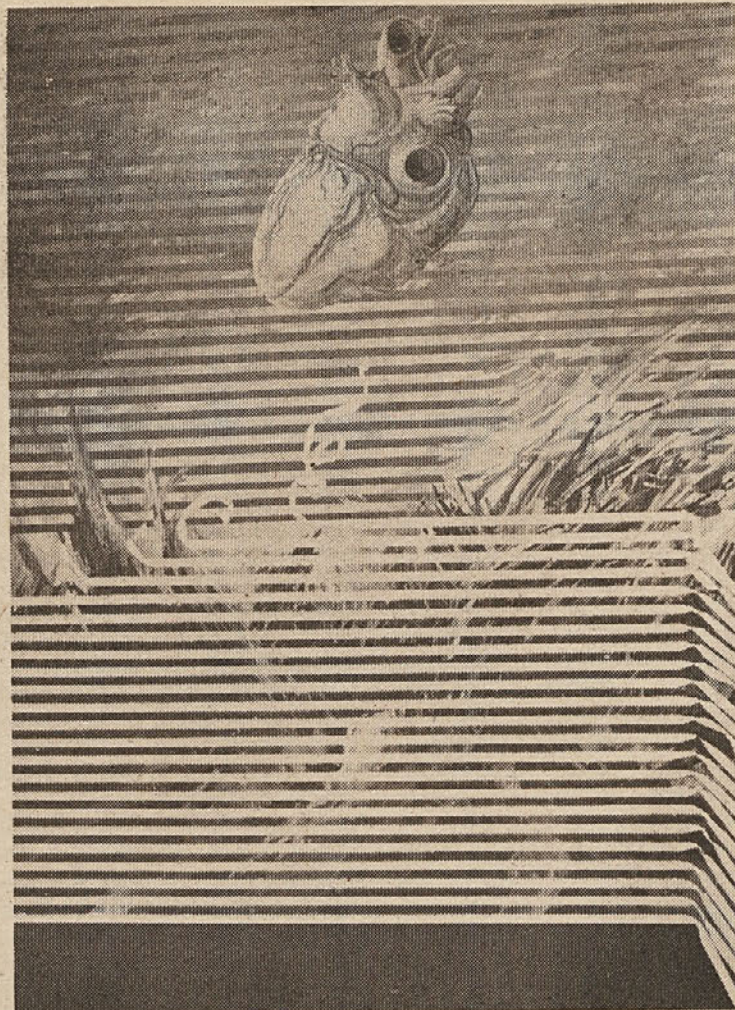
Pionirji, člani fotokino kluba osnovne šole Kočevje, ki jih

že več let vodi, uči in vzgaja učitelj France Brus, so se lani 25. januarja odzvali vabilu in akciji revije Pionir in se s fotografskimi kamerami odpravili po mestu. Napravili so precej fotografij, ki prikazujejo delovne ljudi mesta Kočevje ob prizadevanju za vsakdanji kruh in za lepši jutri. Pri tem so se pionirji še posebno izkazali kot dobri in spretni opazovalci in zapisovalci s fotografskimi aparati. Fotografije so poslali uredništvu Pionir, za objavo k obširni reportaži o Kočevju.

Poleg tega so člani fotokino kluba osnovne šole Kočevje zelo prizadevni in uspešni filmarji. Njihovi številni osemmili-meterski amaterski filmi, s katerimi so sodelovali na raznih slovenskih in jugoslovanskih festivalih, so prejeli priznanja, pohvale in nagrade.

Prav bi bilo, da bi si učenci svoje znanje v fotografiji, ki so si ga pridobili v osnovni šoli, kasneje v življenju še razvijali in izpopolnjevali, se po tej poti uveljavili, našli svoj poklic ali pa s fotografijo delno izpopolnili svoje življenje,

VILKO ILC

Pogreb pesnika, olje, 1974, Stane Jagodič

Umetnik-borec proti sprijeni zavesti

Na rob razstavi Staneta Jagodiča v Mestni galeriji

V Mestni galeriji so 2. aprila odprli retrospektivno-pregledno razstavo akademskega slikarja Staneta Jagodiča, ki je znan kulturni javnosti doma in po svetu, predvsem kot priznan likovni satirik in karikaturist. Poznamo ga tudi kot izrazitega kolorista ekspresivne smeri.

Številne samostojne in skupinske razstave v domovini in na tujem in številna priznanja in nagrade v jugoslovanskem in mednarodnem merilu so brez dvoma zgovorno potrdilo neustavljivega umetnikovega vzpona.

Tudi to pot je njegova predstavitev v Mestni galeriji zbudila izjemno pozornost. Prijetno dopolnilo k razstavi je bil literarni večer, ki so ga pripravili prvi sodelavci literarne revije Obrazi. Ob glasbeni spremljavi Hinka Hassa smo poslušali izbrane besede v pesmi in prozi: Neže Maurer, Draga Medveda, Milenka Straška, Ivana Cimermana in Vladimirja Gajška.

Likovna razstava pomeni pravo presenečenje zaradi svoje večplastnosti, saj razgrne pred nami bogato izrazno skalo umetnin v najrazličnejši tehniki: od karikatur, fotomontaž, plastičnih objektov, reliefnih ali obhodnih kolažev, izjemnih posnetkov „objektov“, fotografskih kolažev, pa vse do risbe, akvarela, olja ali grafike.

Slikar se nam predstavi kot človek in kot umetnik enkratno, neponovljiv. Prvič celosten v svoji raznolikosti doživljanja in izpovedi. Upravičeno ga lahko imenujemo revolucionarja-bojevnika proti sprijeni zavesti.

Cista, „literarno“ domiselna likovnost ostaja vedno racionalna in dorečena. Prek slikarjevih del zaslišimo njegov največkrat trpki smeh hudomušneža, karikaturista ali satirika, zashutimo natančnost raziskovalca in neizprosno sodnika in kritika, ublaženi z dopustnostjo svetovalca.

Jagodič je umetnik, ki nas s svojo izvirnostjo zadene v živo, večkrat nam prav okrutno prikaže nesmisel človeškega početja, bedo neumnosti, neomejenost človeške omejenosti pod skupnim imenolcem, negotovostjo našega jutri... Angažiran in osebno prizadet nas opominja in s svojo racionalnostjo bogati naš osiromašen čustveni svet. Ni črnogled, saj nam pušča upanje, čeprav ga lahko imenujemo slikarja „s skalpelom“. Tudi v njegovih platnih nas zasleduje njegova prefinjena izražena misel, njegovo sporočilo. Vedno znova srečamo težo simbolike, izpovedane na poseben način.

Morda bi lahko rekli, da je v svojih najnovejših oljih, kjer je uporabil med drugim tudi del človeškega organizma, učinkovito združil fotografijo, grafiko in olje, dodal priokus blage satire in nam ponudil zanimiv likovni cocktail. To pot so barve temne, za-držane, le poredkoma zažarijo kot drobne iskre. Videli smo spet novo variacijo na njegov neizčrpni — „zakaj“?

TEA DOMINKO

Nove strokovne knjige

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, Obiličev venac 5/IV:

1. Dr. Jakov Danon: Idejnost u biologiji i srodipm disciplinama.
2. Dr. Dragiša Ivanović: O nekim idejnim pitanjima u nastavi fizike.
3. Dr. Tihomir Prodanović: Metodika nastave poznavanja prirode.
4. Dr. Tihomir Prodanović i dr. Radisav Ničković: Didaktika.

NOB v mladinskih knjigah 1945–1975

Ob mednarodnem dnevu mladinske knjige, ki je bil 2. aprila, prireja Pionirska knjižnica v Ljubljani vsako leto zanimive knjižne razstave. Letos je priredila skupaj z Zvezo združenj borcev NOV razstavo „NOB v mladinskih knjigah 1945–1975“ in se s to razstavo pridružila raznim prireditvam ob 30-letnici osvoboditve. Razstava obsega najprej izbor mladinskih tiskov v času narodnoosvobodilnega boja, nato leposlovna dela za najmlajše s tematiko NOB ter dela za mladino višje starostne stopnje. Razstavljena so tudi pričevanja naših znanih mladinskih pisateljev o času NOB. Razstava nam prikazuje mladinska dela s tematiko NOB v razdobju tridesetih let. Skupaj je razstavljenih 210 knjižnih enot.

Razstavo sta odprla tov. Martina Sircelj in tov. inž. Pavle Žaucer. Nato je pisatelj Karel Grabeljšek pripovedoval zbranim pionirjem in odraslim o svojem pisateljevanju za mladino, ki obravnava skoraj povsod narodnoosvobodilni boj.

TATJANA HOJAN

AKTUALNO O DANAŠNJI UMETNOSTI

Velikan ljudske tradicije

Osebnost in delo velikega hvaškega umetnika, vzgojitelja in angažiranega prosvetitelja Krste Hegedušića sta bila že za njegovega življenja neponovljiva. Ni ga več med učenci v mojstrski šoli v Zagrebu, ki jo je vodil od leta 1952 kot prvi slikar — mentor na najvišji mojstrski ravni v Jugoslaviji, izgubili so ga umetniški potomci — naivci njegove Hlebinske šole. Krsto Hegedušić je umrl. Kot vrhunska osebnost je s klenim odnosom reševal najodgovornejše naloge slikarstva kot umetnosti. Zato ostaja pričujoč v vsem jugoslovanskem umetnostnem prostoru.

Nikdar se ni vdal v boju, vedno je nosil zastavo angažiranosti v prvih vrstah. Ne na cesti ali na mitingih, nosili so jo njegovi berači, pohabljeni, siromaki, čudaki, nesrečniki, poplavljeni, dovtipneži, ki so se shajali v trumah in predstavljali junake njegovih zgodb o naši tradiciji. Kdor je enkrat videl njegove slike, so se mu za vedno priljubile. Skušal je deliti usodo s temi „brezprizorniki“ polpretekle dobe. Vsakdo je iskal različico takega stanja v svojem bližnjem okolju. V slikarjevih delih smo občudovali mojstrsko obvladane figuralko, nikdar dolgočasno akademsko oblikovane, vedno prežete s humanostjo in dostojanstvom. Če pravimo oblikovane, tedaj mislimo na poudarjeno predmetno podlago, ki ji je slikar vdihnil ekspresivno moč idejnosti. Šele nato je obudil to brezbarvno predmetnost v svežino dogodka, v luč in blišč svatovanja ali prošenja, ali v zamolklost in hladnost pogreba sredi samotnih, s snegom prekritih poljan.

Vsa pota in stezice kmečkega življenja so mu bile enako pri srcu. Življenje od rojstva do smrti je oblikoval z enakim spoštovanjem. Zanj je pomenilo velikanski razpon med neobglenostjo novorojenčka do izčrpanosti starca, vsakemu prizoru je prikožil pokrajino, barvitost. Njegove slike so kot nikdar izpete kmečko proletarske simfonije, ki ne izžene v akordih zapuščenosti. Vedno so tu prijatelji, znanci, sosedje, vedno je kanček upanja, vsaj za preostale.

Iz teh svojih junakov, katerih tradicija in domiselnost se zrcalita v vsej neizčrpnosti njihovih zanimivih, zdaj veselih zdaj zamišljenih in spet otopelih obrazov, je črpal svoje neizmerno veselje do upodabljanja tega življa. Vsako sliko je pretehtano komponiral z do potankosti izdelanimi detaili. Panteist v najboljšem pomenu besede. Vsi ljudje so mu bili enako blizu, še posebno pa tisti, o katerih je menil, da so zapostavljeni ali prezrti.

Ce za marsikoga pravimo, da se mu ni posrečilo izpovedati umetniškega kreda, tedaj za Hegedušića to ne velja. V vsakem njegovem večjem delu izpovedo nastopajoči vse: govore o pronicljivosti umetniški zasnovi, o velikanski ljubezni do oblikovanja, ki pa ni namenjena ljubiteljem mode, snobom in površnežem. Ustvarjal je za tiste, ki so sposobni začutiti v takem življenju svoj utrip, ki ne začutijo sočloveka samo tedaj, ko je v bližini, ampak jim že človekova podoba zbujajo enkratnost in večnost človeškega. Poleg bogastva kompozicije, čudovite in zanimive motivike, izžareva vsaka njegova slika najvišjo stopnjo prizadetosti, zavzetosti, sočutja in humanosti. Prav ta nepopustljiva humanost ločuje Hegedušića od posnemalcev.

Kjer je trpel človek, je vztrepetal tudi on. Ko je doraščal v Petrinji, je bilo na tem območju dosti bede. Na platnih svojih slik je prav to socialno tragiko upodobil z nepotešljivo željo najzvestejšega kronista. Človek kot socialno in moralno bitje mu je bil svetinja. Ves slikarski vzpon in opus je podredil življenju malega človeka in poskusom njegovega vzpona. Kot slikar je nenehno skrbel za izpopolnjevanje svojih izraznih sposobnosti. V svojih delih je uveljavljal pozitivna spoznanja tudi najnovejšega slikarstva vse do abstraktnih in poabstraktnih izkušenj. Toda človeka ni nikdar seciral. Le v ozadijih in aranžmajih, ki lahko bolj avtentično stopnjujejo doživetje, je uveljavljal novosti, toda le po skrbnem premisleku. Za Hegedušića je bil človek nedotakljiv in enkratno. Iz vseh njegovih prikazov veje ena sama misel, da je človek v svojem bistvu neobglen in da mu mora družba povsod in vedno pomagati. Skrbeti mora ne le za njegov materialni svet, temveč tudi za vse tisto, kar ta svet izboljšuje, plemeniti, mu daje enkratnost in polnost in ustvarja vrednote tradicije. Če pa gre za spogledovanje z novostmi časa, naj se tega loti pogumno, toda kritično in šegavo.

Jugoslovanski časopisi so ob smrti Krste Hegedušića objavili izredno veliko člankov, izjav o delih in neposrednih izpovedi njegovih učencev. To dokazuje, kako boleča je izguba in koliko ljudi je prizadela. Za vse druge pa je veliki mojster Krsto Hegedušić v svojih številnih mojstrovinah slikarstva — res morda malce drugačen — še bolj zaživel s svojo enkratnostjo in neponovljivostjo v veličini dokumentiranja tradicije, iz katere je izšel, jo doraščal, preraščal in dokončno izpovedal.

IGOR PLEŠKO

Dež, olje, 1963, Krsto Hegedušić (1901–1975)

Internacionalni akademik, makedonski rojak-slikar Stojan Razmovski se je marca in aprila predstavil s samostojno razstavo v Vicenci (Italija) in v Trstu. Obe razstavi je kulturna javnost z navdušenjem sprejela

Izrazni ples — kaj je to? Šopek za tovarišico

Šola prihodnosti prinaša tudi veliko novosti. Vsaka šolska ura bo morala vsebovati tudi nekaj minut sprostitve, saj zdravstvene službe vztrajno ugotavljajo, da je vedno več nevrotičnih otrok. Poiskati je treba torej metodo dela, ki bo otroka celostno oblikovala, vsestransko sproščala in gradila hkrati.

Izrazni ples izpolnjuje vse pogoje, da ga sprejmemo med uspele metodične poti v pedagogiki. Kaj je to? Gibanje, ki vsebuje vse prvine človekove razsežnosti. To ni le telovadba in ritmika. Je nekaj, kar je otroku lastno. Otroku hoče svobodno z gibanjem izraziti to, kar se poraja v njegovem telesu in njegovi duševnosti — izplešati. Čim mlajši je otrok, tem uspešnejše je delo z njim. Sproščenost naj bi spremljala ves njegov razvoj, individualen in kolektiven. Sočasno razvijamo harmonijo vsega telesa, ga krepiamo ter oblikujemo zdravo in lepo držo.

Pri tej dejavnosti sta učitelj in otrok tudi najbolj neposredno povezana. Učitelj z otrokom doživlja in pleše. Otroku gibalno izraža svoje občutke; z učiteljem in s sošolci izmenjuje svoj notranji ritem in se s tem bogati.

Kaj vse otrok vidi, doživi in podoživlja! Nešteto različic se zbudi v njem ob majhnem dogodku v naravi, dogodku, ki ga odrasli lahko le opiše, razume ali se ob njem čustveno ogreje. Ne samo neskončna fantazija, tudi čustvena doživetja imajo pri otroku toliko različnih odtenkov, da jih je vredno ohranjati.

Do vstopa v šolo je najpomembnejše sproščeno gibanje in doživljanje. Pri nas že imamo ritmično gibalno vzgojo v predšolskih ustanovah, ne nadaljujemo pa s tem v osnovni šoli. Tudi na pedagoški gimnaziji bi si morali prihodnji učitelji pridobiti ustrezno izobrazbo na tem področju vzgajanja in študij tega predmeta nadaljevati na pedagoški akademiji, pa tudi na visoki šoli za telesno kulturo. Prav ritmično gibalna vzgoja v najpopolnejši obliki — izraznem plesu naj bo nepretrgan proces, ki neprisiljeno vodi celotno pedagoško delo.

Koliko uspeha bomo dosegli že z menjavanjem sproščenosti in napetosti organizma v psihološkem smislu! Otroku spoznava različne prostorske in časovne relacije, dojema neskončnost in omejenost, obvladuje dinamiko in statiko, melodiko in ritem, simetrijo in asimetrijo ter različne plesno-gibalne kvalitete in splošne zakonitosti gibanja. Gibalno pomnjenje je v psihološkem pogledu trajno, gibalne sposobnosti pa se razvijajo v povezavi z intelektualnim razvojem, česar nikakor ne smemo spregledati.

Otrokom dajemo največjo možnost, da sami ustvarjajo. Le v nekaterih primerih potrebujemo učiteljevo pobudo. Otroci naj začutijo, da se jim ob plesni dejavnosti odpirajo nove možnosti, da rasteta v njih zaupanje vase in življenjski optimizem.

Ob glasbi, likovnem izdelku, knjigi in dogodkih se odpirajo široka področja plesnega ustvarjanja. Potrebno je le strokovno vodstvo. Nujno potrebujemo učitelje za to stroko. Usposabljalni naj bi jih na zavodu za glasbeno in baletno izobraževanje v Ljubljani, na oddelku za izrazni ples. V osnovni šoli potrebujemo tudi učni načrt za izrazni ples.

Dajmo torej otroku tisto, kar mu je najbolj všeč — zadostimo njegovi nenehni potrebi po gibanju. V našo novo šolo bomo vnesli sproščenost, neavtoritativno disciplino, da bodo otroci šolo zares vzljubili in da bo zanje veselo življenjsko okolje.

MARINA KENK

Prispevek k estetski vzgoji in varstvu okolja

Čas prvih cvetov je že za nami. Učenci so nas razveseljevali, včasih kar zasipali s šopki. Vzgojno slabo bi bilo, če bi vse te rože pustili veneti na polnicah. Še slabše, če smo jih vpricho otrok vrgli v smeti.

Nismo prav storile, če smo dovoljevale, da so otroci po dvajset cvetov teloha ali za dve krepki perisic zvončkov stlačili v ozek kozarec, ki ima pet cm premera. Kaj torej? Naj pustimo našemu podeželju mnenje, da je pušelj tem lepši, čim bolj so cvetovi zgneteni, čim bolj brez zelenja? Nikakor! Ljubeznivo, a vztrajno bomo pred očmi učencev začele delati ikebane. V plitvo skodelico pest mahu, vanj nekaj vejic zimzelena, dolgo, suho in tanko bukovko vejico, ki se je pozimi drže še lanske lističe rjavi lističi, palmast list teloha in v sredo tega en sam bel cvet teloha. Podobno seveda lahko naredimo ikebane iz drugih cvetov. Samo tako da bo vsak cvet, vsaka vrsta, vsaka barva in vsaka oblika učinkovala v vsej svoji polnosti. Ne bojmo se vzeti v roko tudi skromnih vejic, da — celo travnih bilk!

Učenci bodo iz šole ponesli okusnejši način aranžiranja tudi na podeželje, ki na tem področju

ju ostaja še zelo nepoučeno, čeprav gre sicer v korak z modernizacijo. Eno je svet strojev, drugo pa svet lepote.

Da, in tretje je naša ogrožena narava. Lepota Slovenije, edinstvenost našega „narodnega parka“, ki sega od Soče do Mure, od Raven do etlike, se vse prehitro poslavlja od nas. Duše jo tovarniški dimniki, zastrupljajo jo okužene vode, duše nas benčinski hlapi. Kaj more pri tem učitelj?

Najprej bo mlademu rodu pokazal dragocenost naše narave. Potem ga bo dan za dnem in ob raznih prilikah vzgajal k temu, da bomo znali in da bomo hoteli rešiti vsaj to, kar je še ostalo.

Pomlad je tu. Športni dnevi niso samo igra z žogo.

Zakaj ne bi mladina šla pogozdovati naših opustošenih gozdov? Zdaj ta razred, zdaj oni, pa spet vsa šola, seveda v dogovoru s krajevnimi gozdničnimi upravami. Naj brezbrizno gledamo ogoljene vzpetine? Kot da bi bila v naše življenje udarila atomska bomba! Naj križemrok čakamo, da bo dež odnesel zadnje ostanke rodovitne, vlažne prsti v globeli hudournikov? Življenje in prihodnost sta v rokah mladine.

Prav učitelji — od tistih, ki poučujejo po odraslih hribovskih vaseh pa do onih po velikih mestih — lahko zbudijo v mlademu rodu tudi tisto „vrtičkarstvo“, ki porabi vsaj dva kvadratna metra proste zemlje pod oknom, za vogalom ali celo v kotu balkona za to, da zasadi nekaj zvončkov, šop trobentic, šmarnični mrežasti gomolj: po možnosti celo brezo, macesen, mlado smreko ali lipo v neposredno bližino hiše.

Zato, da bo naša zemlja (spet) kakor vrt cvetoč...

ZDENKA SERAJNIK

Janezek, z razstave Stojana Kerblerja

VZGOJA IN VARSTVO

Vzgojnovarstveni zavodi — centri za predšolsko vzgojo

Komite mestne konference ZKS je za vse člane ZK v vzgojnovarstvenih zavodih na ljubljanskem območju pripravil dvodnevni specializiran seminar. 21. in 22. marca je nekaj manj kot 100 članic iz vzgojnovarstvenih zavodov sodelovalo na seminarju, ki se je odlikoval ne le po izbranih temah, temveč tudi po živahni razpravi. Določene so bile delovne skupnine, ki naj bi v tednu iz predavanj in razprave izluščile glavno problematiko, izdelale stališča in sklepe. Vodstvo seminarja se je obvezalo, da bo vsebino tako dokončno obdelanega seminarja poslalo vsem članom ZK v vzgojnovarstvenih zavodih, vsem vodstvom zavodov, vzgojiteljski šoli in še nekaterim drugim organizacijam.

Prvi dan sta bili na seminarju obravnavani tile temi: oceno družbenopolitičnih razmer v Ljubljani in pomen družbenega varstva in vzgoje predšolskih otrok za rast produktivnosti dela današnje in jutrišnje generacije je obravnavala Cilka Maležičeva, o uresničevanju prizadevanj Zveze komunistov za razredno angažirano predšolsko vzgojo pa je govorila Vida Rudolfova.

Analiza razmer na področju vzgoje in varstva predšolskih otrok, je opozorila na pomanjkanje prostora in kadrov ter na izredno ostro kritično presojo staršev in inšpekcij. Znova je bilo poudarjeno, da moramo čimprej zagotoviti enake možnosti razvoja za vse otroke. To zahtevajo tudi spremenjene naloge družinske vzgoje, pa tudi nove naloge predšolskih zavodov. Glede na vse te ugotovitve se je v razpravi izkristaliziralo nekaj enotnih mnenj:

Utrditi je treba sodelovanje staršev, vključevati delovne organizacije, poglobiti sodelovanje s krajevno skupnostjo, pri preli-vanju sredstev pa zagotoviti solidarnost. Ob načrtovanju novih sosesek je treba predvideti tudi število mest za predšolske otroke ter ceno vrtca in igrišča vrteti v ceno stanovanj. Za otroke, ki še niso sprejeti v vzgojnovarstvene zavode, moramo poskrbeti z vzgojnimi dejavnostmi. Da pa bi vrtci zmogli tudi to, je treba za delo v njih pridobiti tudi osebe iz okolja. Osebe, ki dela v vzgojnovarstvenih zavodih, je slabo nagravano, zanj ni zagotovljen družbeni standard; za izboljšanje teh razmer je pripravljajo operativne načrte za obnovo kadrov in njihovo pravilno vrednotenje. Ker je Ljubljana edino mesto na svetu, ki ima od vseh zaposlenih 48 % žena, moramo organizirati družbeno nadzorovano varstvo v drugih družinah. Normativi za tako obliko varstva bodo kmalu povsem izdelani. Čim bolj se moramo prizadevati, da bodo vsi otroci deležni družbenega programa. Delno to že uresničujemo s podaljšanimi porodniškimi dopustom, vključevanjem vseh otrok v malo šolo, v vzgojnovarstvene zavode pa je treba vključiti tudi mlajše letnike. Vrtci naj bi na svojih območjih postali centri za predšolsko vzgojo. Za uresničitev take oblike pa je nujno potrebna sodobna organizacija dela in strokovno sposobno specializirano pedagoško osebje.

Naslednji dan so udeležence seminarja poslušale prispevek Erne Frasove: Samoupravna organiziranost na področju otroškega varstva in uresničevanje samoupravnih odnosov v vzgojnovarstvenih zavodih, o vlogi in nalogah osnovne organizacije Zveze komunistov v vzgojnovarstvenih zavodih pa je govoril predsednik Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Geza Čahuk.

Samoupravno povezovanje vzgojnovarstvenih zavodov naj bi pripomoglo k lažjemu izvajanju nalog, izboljšala bi se kakovost, oblikovati bo mogoče team strokovnih služb, bolj smotno bomo reševali kadrovske in prostorske probleme. Zato da bo samoupravno povezovanje zavodov čim bolj izvedeno, je treba organizirati posebno delovno skupino. V njej naj bi sodelovali strokovnjaki, pravniki in ekonomisti. Skupina bo pripravila osnutek, ki bo rabil kot pripomoček pri samoupravnem povezovanju vzgojnovarstvenih zavodov. Komunisti v vzgojnovarstvenih zavodih morajo imeti vpogled v celotno dejavnost, predvsem pa v odnose med vzgojitelji, otroki in starši. Ti odnosi naj bodo sproščeni in taki, da ne bo treba ustvarjati avtoritativnih odnosov s kaznijo. Pri delu moramo upoštevati otrokovo osebnost in s tem zagotoviti uresničevanje družbenih smotrov. Ne smemo dovoliti neustreznega ravnanja s pridnimi in sposobnimi delavci, v osnovnih organizacijah Zveze komunistov moramo biti enotni in sposobni vplivati na konstruktivno oblikovanje kadrov. Razumljivo je, da mora biti vsak prosvetni delavec tudi upravljaec, saj vzgaja prihodnjega samoupravljalca. V novem delegatskem sistemu in s svobodno menjavo dela smo postavljeni v enakovreden položaj z delavci v gospodarskih dejavnostih. Potrebujemo pa še nekaj časa, da se ta odnos tudi ekonomsko izrazi. Osnovna organizacija Zveze komunistov mora sodelovati pri izbiri kadra in pomagati organom, ki opravljajo to delo. Komunisti v osnovnih šolah pa so odgovorni, da usmerjajo v učiteljske poklice učence, ki so pravilno idejno družbeno usmerjeni in ki so sposobni za ta poklic.

Ob koncu seminarja so udeleženci ugotovili, da bi se morali večkrat srečati in spregovoriti o aktualnih vprašanjih, ki se pojavljajo v vzgojnovarstvenih zavodih. K sodelovanju naj bi pri-tegnili tudi komuniste vzgojiteljske šole v Ljubljani, delavce v tistih zavodih, kjer še nimajo osnovne organizacije Zveze komunistov.

ZMAGA GLOGOVAC

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

PORODNIŠKI DOPUST IN PRENEHANJE DELOVNEGA RAZMERJA

VPRAŠANJE: Ker nimam predpisane izobrazbe, sem na šoli zaposlena samo za določen čas. Pogodba se vsako leto obnavlja. V tem času sem zanosila in bom v kratkem rodila. Porodniški dopust mi bo potekel v začetku oktobra, pogodba za določen čas pa 31. avgusta. Zanima me, ali lahko delovna skupnost razpiše moje delovno mesto v času, ko bom še na porodniškem dopustu, čeprav mi bo delovna pogodba že potekla. Zanima me tudi, ali me mora skupnost še za eno leto sprejeti na delovno mesto kljub temu, da je pogodba potekla. (P. H.)

ODGOVOR: Pogodba, sklenjena za določen čas, poteče kljub temu, da nastopi delavka porodniški dopust. Zato bo tudi vam avgusta potekla pogodba, čeprav boste do oktobra še na porodniškem dopustu. Seveda pa boste do konca porodniškega dopusta uživali vse pravice iz zdravstvenega zavarovanja, ki so predpisane za delavke v času nosečnosti, poroda in porodniškega dopusta.

Delovna skupnost, kjer delate, vas drugo leto ni dolžna ponovno sprejeti na delo, temveč bo z vami sklenila pogodbo le v primeru, če ne bo našla drugega delavca, ki ustreza pogojem delovnega mesta.

dr. LS

ODPRAVNINA IN MINULO DELO

VPRAŠANJE: Oktobra lani sem bila upokojena in prejela odpravnino, predvideno z našim samoupravnim sporazumom.

Nekaj tednov zatem je naša ustanova delila t. i. jubilejne nagrade, ki pa so po mojem mnenju povsem nekaj drugega, kot pa odpravnina ob upokojitvi. Kdo ima tedaj prav: ustanova, ki je tako ravnala, ali morda jaz, ki trdim, da je odpravnina eno, minulo delo pa drugo? (M. L.)

ODGOVOR: Sodimo, da ima prav vaša ustanova, ki je sicer gotovo ravnala v skladu z določbami samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in sredstev za osebne dohodke ter s sindikalno listo, ki ti dajati natančno razlikuje, čeprav temeljita obe na minulemu delu. Prepričani smo, da so tudi po vašem samoupravnem sporazumu namenjene jubilejne nagrade samo aktivnim delavcem — tako kot to predpisuje tudi sindikalna lista — ne pa upoko-jencem, ki dobe — prav tako za minulo delo — odpravnino v podobnih zneskih. Ker ste bili tedaj, ko so se pri vas delile jubilejne nagrade, že upokojeni, menimo, da nimate več pravice do teh nagrad, ki so namenjene samo aktivnim delavcem. Dvakrajna nagrada iz minulega dela ob skoraj istem času pa prav gotovo ni utemeljena.

dr. LS

JUBILEJNE NAGRADE

VPRAŠANJE: Po družbenem dogovoru pripada delavcem ob jubilejih posebna nagrada. Po prej veljavnih samoupravnih sporazumih smo takšne nagrade že imeli, čeprav so bile precej manjše, delno pa izplačane tudi v bonih. Vprašanje je, ali morajo tisti, ki so za kak jubilej že prejeli nagrado, ob novem jubileju to nagrado vrni-

ti in se zadovoljiti z novo? Menim, da bi bilo to nepravilno, razen če bi bil morda kdo dvakrat nagrajen za isti jubilej, kar pa skoraj ni verjetno. (M. S.)

ODGOVOR: Jubilejne nagrade se podeljujejo ob vsakem jubileju, ki je določen kot tak v samoupravnem splošnem aktu organizacije združenega dela. Seveda morajo biti določbe samoupravnega splošnega akta v skladu s sindikalno listo, ki se sprejme za vsako leto sproti in je moralno politično obvezna za vse organizacije združenega dela. Če na kratko povzamemo določbe za leto 1975 veljavne sindikalne liste, potem so zgor-nje meje jubilejnih nagrad:

- za 10 let delovne dobe — 2.300,00 din
- za 20 let delovne dobe — 3.450,00 din
- za več kot 30 let delovne dobe — 4.600,00 din

Pri nagradah za delovne jubileje so lahko upoštevani tudi delavci, ki so že prekoračili enega takšnih jubilejev. V tem primeru je lahko izplačana nagrada samo za en jubilej.

Iz navedenega določila o jubilejnih nagradah v sindikalni listi je jasno razvidno, da že prejetih jubilejnih nagrad ni potrebno vračati, vendar tudi ni mogoče izplačati nagrade za dvojne jubileje hkrati.

LS

ŠTUDIJ TRETJE STOPNJE

VPRAŠANJE: Naša družba zelo skrbi za tiste prosvetne delavce, ki niso dosegli predpisane izobrazbe, saj jim daje tudi po pet mesecev plačanega dopusta. Kljub temu jih veliko od njih še

Odbor za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu
VVZ M. SOBOTA, Gregorčičeva ulica

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:
— vodje VV enote brez vzgojne obveznosti
— vodilno delovno mesto za oddelek Št. Kovača
Izobrazba: VZG
Poseben pogoj: 5 let vzgojnovarstvenega dela v VVZ.
Rok za prijave na razpis je 15 dni po objavi.
Nastop službe 1. 9. 1975.
— vzgojiteljice
— za določen čas za oddelek v Krogu
Izobrazba: VZG
Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.
Nastop službe takoj.

GLASBENA ŠOLA SLOV. KONJICE

razpisuje delovno mesto
— učitelja nauka o glasbi kombinirano s pihali, PRU, za nedoločen čas
Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Svet delovne skupnosti
ELEKTROGOSPODARSKEGA ŠOLSKEGA CENTRA NOVA
GORICA, Cankarjeva 10

razpisuje naslednja prosta delovna mesta za nedoločen čas s
polnim delovnim časom:
— učitelja strokovno teoretičnih predmetov kovinske stroke — P,
dipl. ing. strojništva, tehnolog
— učitelja strokovno teoretičnih predmetov elektro stroke — P,
dipl. el. ing., jaki tok
— učitelja matematike — P ali ing. tehnične matematike
— učitelja praktičnega pouka — elektro tehnik s poklicno šolo
— učitelja geografije, zgodovine in samoupravljanja — P
Rok prijave je 15 dni po objavi razpisa. Poskusna doba je eno
šolsko polletje.
Prijave z ustreznimi dokazili pošljite na tajništvo Elektrogospodar-
skega šolskega centra Nova Gorica, Cankarjeva 10.

ŠOLSKI KOVINARSKI IN METALURŠKI CENTER ŠTORE

razpisuje naslednja prosta delovna mesta za nedoločen čas
TOZD Poklicna kovinarska in metalurška šola Štore
— dveh učiteljev slovenskega jezika z estetsko vzgojo, P
— treh učiteljev strokovno teoretičnih predmetov za kovinarje,
PRU ali ing. stroj. I. ali II. stopnje
TOZD DOM učencev Štore
— treh vzgojiteljev, PRU, s smislom za delo v eni od interesnih
dejavnosti doma učencev.
Posebni pogoji: da ustreza pogojem za učitelja poklicne šole ali
vzgojitelja, ki jih predpisuje zakon o srednjem šolstvu.

TEHNIŠKA ŠOLA ZA STROJNIŠTVO LJUBLJANA, Aškerčeva 7/II

razpisuje prosta delovna mesta:
— sedmih učiteljev — diplomiranih strojnih inženirjev
Pogoj: visoka strokovna izobrazba in 5 let prakse v proizvodnji.
Prijavijo se lahko tudi začetniki. Rok za prijavo je 15 dni od
objave.
Poleg teh pogojev morajo kandidati izpolnjevati še splošne pogoje,
ki so navedeni v 36. členu zakona o srednjem šolstvu.
Stanovanja ni!

OSNOVNA ŠOLA CERKVENJAK

razpisuje naslednja prosta delovna mesta za nedoločen čas:
1. treh učiteljev razrednega pouka
2. dveh učiteljev oddelka podaljšanega bivanja
3. učitelja slovenskega jezika
4. učitelja nemškega jezika
5. učitelja matematike
6. učitelja biologije in kemije
7. učitelja zgodovine in zemljepisa
Pogoj: Na prosto delovno mesto pod točko 1 in 2 se lahko prijavi
kandidati, ki imajo končano učiteljsko ali predmetni učitelji za
razredni pouk. Prednost bodo imeli kandidati z opravljenim semi-
narjem za MOM.
Na prosta delovna mesta od 3 do 7 se lahko prijavi kandidati, ki
so diplomirali na pedagoški akademiji ali fakulteti ustrezne smeri.
K prijavi priložite: dokazila o izobrazbi in življenjepis.
Razpis traja 15 dni po objavi. Nastop dela 1. septembra 1975.
Stanovanje po dogovoru, avtobusne zveze so ugodne. Vsi kandidati
bodo v 20 dneh po končanem razpisu obveščeni o izidu razpisa.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in
izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja
štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor.
Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna ured-
nica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.
Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon
315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon
22-284, poštni predal 355-VII.
Rokopisov in fotografij ne vračamo.
Letna naročnina: 50 din za posameznike, za šole in druge
ustanove 80 din. Št. tek. računa 50100-601-16915.
Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643
Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje
je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od pro-
meta proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona
o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

30 let mladinske knjige

ENKRATNA PRILOŽNOST ZA LJUBITELJE KNJIG

Ob jubileju smo se posebej spomnili naših stalnih kupcev in
naročnikov ter jim pripravili pod posebno ugodnimi pogoji

300 KNJIG

iz knjižnih zbirk:
VELIKE SLIKANICE
CICIBANOVA KNJIŽNICA
ČEBELICA
MLADI ODER
ČLOVEK IN NARAVA
NAŠ ČUDOVITI SVET
SINJI GALEB
MOJA KNJIŽNICA
KEKČEVA KNJIŽNICA
IZBRANO DELO E. T. Setona
STEUBENOVA ZBRANA DELA
IZBRANO DELO J. F. Coopra
KONDOR
KNJIŽNICA ZA MLADINO
KOZMOS
PRIROČNIKI
SIGMA
MATEMATIČNI PRIROČNIKI
VODNIKI
POTA MLADIH
LEVSTIKOV HRAM
DRAMA DANES
NOVA SLOVENSKA KNJIGA
(leposlovje)
LIRIKA
MONUMENTA LITERARUM SLOVENICARUM
TOKOVI
KULTURA
ŽIVLJENJE DANES IN JUTRI
KROG — KNJIGE ZA BRANJE
PRIČEVANJA
GLOBUS
RAZNE KNJIGE
LIKOVNI ZVEZKI
ARS SLOVENIAE
SVET IN ČAS
SODOBNA ILUSTRIRANA ENCIKLOPEDIJA
PET ENCIKLOPEDIČNIH IZDAJ
POSTERJI

Vsi, se pravi ravnateljstva in poverjeniki, učitelji in učenci, ki
bodo kupili katerokoli knjigo ali zbirko, bodo prejeli še za
enako vrednost istih ali drugih knjig.

Ker bodo nekatere knjige verjetno hitro razprodane, Vas
prosimo, da pri darilnih knjigah navedete vsaj tri različne
naslove, ki jih želite prejeti kot darilo. Čimprej poiščite po-
verjenika Mladinske knjige!
NE POZABITE! Take ugodne možnosti boste imeli samo v
mesecu maju!

To je enkratna priložnost, da obogatite šolske in zasebne
knjižnice. Ne pozabite kupiti tudi knjig za obdaritev učencev
ob koncu šolskega leta.

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA ODDELEK ZA PRODAJO ŠOLAM

OSNOVNA ŠOLA DR. VITA KRAIGHERJA Ljubljana, Bežigrad, Trg 9. maja 1

razpisuje za šolsko leto 1975/76 prosta delovna mesta:
— štirih učiteljev razrednega pouka in za PB, U ali PRU
— učitelja PB za višjo stopnjo, PRU ali P
— učitelja za predmetni pouk slovenskega jezika, PRU ali P
— dveh učiteljev za predmetni pouk matematike in fizike, PRU ali
P
— šolskega pedagoga, P
Delovna mesta so razpisana za nedoločen čas.

Svet delovne skupnosti VVZ ROGAŠKA SLATINA

razpisuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom delovna
mesta:
— vzgojiteljice — oddelek Podčetrtke
— vzgojiteljice — oddelek Mestinje
— varuhinje — oddelek Mestinje
— vzgojiteljice — oddelek Šentvid
— varuhinje — oddelek Šentvid
— dveh vzgojiteljic — oddelek Rogaska Slatina
— vzgojiteljice — oddelek Šmarje pri Jelšah
— varuhinje — odd. Šmarje pri Jelšah (določen čas)
Pogoji:
vzgojiteljica — dokončana vzgojiteljska šola
varuhinje — dokončana osemletka, starost nad 18 let, pripravlje-
nost za izpopolnjevanje. Poskusna doba 1 mesec.
Osební dohodek: po sporazumu.
Kandidati naj pošljejo prijave z ustrežno dokumentacijo do zasedbe
delovnih mest na upravo zavoda.

Razstava

Ponovno smo odprli razstavo Izvor človeka, ki je bila pri-
pravljena v počastitev stoletnice izida Darwinove knjige z
istim naslovom. Razstava osvetli človekovo razvojno pot
tudi z okamenelimi ostanki naših prednikov, ki so se ohranili
na tej več kot dvajset milijonov let dolgi razvojni poti.

Izšla je tudi druga izdaja vodnika po razstavi, ki bo odprta
do konca septembra v prostorih Prirodoslovnega muzeja Slo-
venije v Ljubljani na Trgu herojev 1 vsak dan od 9. do 13.
ure, razen ponedeljkov, ob sredah in petkih pa tudi od 16.
do 19. ure.

Razstavo priporočamo predvsem učencem 8. razredov
osnovne šole in 3. razredov gimnazije. Če želite strokovno
vodstvo, sporočite v muzej vsaj nekaj dni prej.

MARIJA GOSAR

OSNOVNA ŠOLA SREČKO ROJS — NIKO VOLIČINA

razpisuje še prosto delovno mesto:
— učitelja telesne vzgoje, PRU ali P

OSNOVNA ŠOLA HRVATINI, 66280 Ankaran,

razpisuje za šolsko leto 1975/76 prosto delovno mesto:
— učitelja angleškega jezika, PRU ali P

OSNOVNA ŠOLA ROGATEC

razpisuje prosto delovno mesto
— knjižničarja z dopolnjevanjem slovenskega jezika
Delovno mesto je razpisano za nedoločen čas.

OSNOVNA ŠOLA HEROJA BRAČIČA, Tržič

razpisuje prosta delovna mesta za nedoločen čas:

- učitelja razrednega pouka, PRU, U
- učitelja telesne vzgoje, P, PRU (ženska)
- učitelja razrednega pouka v podružnici Kovor, PRU, U
poseben dodatek za težje delovno mesto
- učitelja razrednega pouka v podružnici Leše, PRU, U
poseben dodatek za težje delovno mesto.

V obeh podružnicah je na voljo družinsko stanovanje, za delovna
mesta v osrednji šoli ni stanovanj.
Pismene ponudbe pošljite osnovni šoli heroja Bračiča v 15 dneh po
objavi.

GLASBENA ŠOLA RISTO SAVIN, Žalec

razpisuje za nedoločen delovni čas prosta delovna mesta:
— dveh učiteljev klavirja, P ali PRU
— učitelja harmonike, P ali PRU
— učitelja trobente in kitare, P ali PRU

kinematografi prikazujejo

in fašizem skušata uveljaviti v
družbenem in političnem življe-
nju Evrope. — mb

LJUBEZENSKA PESEM je
melodrama, ki obravnava pro-
blem invalidnosti in pravice do
življenja. Zaradi dobre fotogra-
fije in dobre igre, posebno Na-
talie Wood, je film še kar zno-
sen, čeprav je zelo osladen. Re-
žiral ga je Gilbert Cates. — mb

UMOR V ORIENT—EKS
PRESU je prav tako narejen po
literarni predlogi. Režiser Sid-
ney Lunnet se je spopadel z ro-
manom Agathe Christie. Film je
bleščeča revija dobrih igralcev
in eleganten sprehod ob robu
kiča. — mb

VESELA DRUŠČINA je film
o prijateljstvu in težavah ljudi
srednjih let. Claude Sautet ko-
vedno odkriva tisto drobno in
vredno v našem življenju, kar
ljudje — sužnji velike pomemb-
nosti prepogosto ne zapažajo in
zato tudi ne negujejo. Film je
ob tem odkrivanju majhnih
stvari, ki so naše življenje, lah-
koten, virtuozen, spontan. Yves
Montand je v tem filmu enkrat-
ten, prav tako dobri so tudi
drugi igralci. Santet je resnično
mojster izbora in vodenja igral-
cev. — mb

POSLEDNJA NALOGA je
ostra kritika ameriškega vojnega
režima, podana na vesel in zabav-
en način. Mogoče je film zato
še bolj oster in učinkovit. Po-
sebnost pozornost pritegnejo
dialogi. Film je režiral Hal
Ashby. Veliko sta mu pomagala
scenarist Robert Towne, ki je
za scenarijsko osnovo uporabil
roman Darryla Doniscana, in
igralec Jack Nicholson. — mb

PRVA SPOKOJNA NOČ je
melodrama Valeria Zurlinija, ki
upoštevata še nekaj dramaturških
pravil kriminalke, zasoli z reci-
tacijami poezije, problemi mla-
dih in mimogrede omenja tudi
italijanska družbena dogajanja.
Mešanica, ki ne prija. — mb

PODVIG DETEKTIVA
NEWMANA je detektivka, ki je
uprjena proti korupciji policije
v ZDA. Zanimiva tema, ki pa
sino jo v zadnjih časih videli že
pogosto v boljši realizaciji.
— mb

NOČNI PORTIR je film ita-
ljanske režiserke Liliane Carani.
To je izredno predrzen film, ki
izziva tudi vprašanje, če so raz-
mišljanja o nacizmu, o člove-
kovi dvojni naravi, o nemogo-
čem razdvajanju sedanjega in
preteklega še v mejah sprejem-
ljivega. Ne glede na to vprašanje
pa film lahko uvrstimo med
tiste, ki imajo idejno čvrst kon-
cept in vsa izrazna sredstva do-
sledno in brezkompromisno
podrejena temu. Zato je vse od
kompozicije, slike, koncepta
igre, zvoka in ritma usmerjeno v
podajanje morečega in težkega
ozračja, ki parabolizira našo si-
tuacijo, ko se pritajeni nacizem